

המציפה

עתו שבועי

רכב עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת

מחיר החתימה על המצפה עם
ההוספה הספרותית החדשית
רמת המצפה:

באוסטריא-אונגריא:
לשנה 7 כתרין
לחצי שנה 3.50
רבע 1.75

באשכנז:
לשנה 8. — כתרין

ביתר הארצות:
לשנה 9 כתרין — 9.50 פראנק.

על המצפה בלי ההוספה הספרותית
אין להתום.
אין הנחה מהמחיר.

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים
לפי נדל השטח
ברכת מו"ט חצי הכתר. בראש הגליון
שנ כתרין.

גליון בודד 12 הלר.

המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
רק שם מקומו החדש, כי גם שם
מקומו הקודם.

קאנטא של פאסטישעק נומר 76.918
האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטרציה
„HAMICPE“
ul. Sw. Sebastyana 32. Kraków.
(בחיץ לארץ להוסיף: Oesterreich.)

Krakow, 19 Czerwca 1908.

גליון כ"ה

קראקא, כ' סיון פ' בהעלתך הרס"ח.

זכות קיום היהדות. מקומן בספר ולא במאמר. לפיכך
ארשום כאן בקצור וכלי הקורות מדעיות, דברים
שלידעתי טובים הם להשמע.

א) הזמן והנסיון כבר הורונו, שמצד אומות
העולם אין תקוה שיטיבו מצבנו אף אם נתבולל
בהם, ואף אם, הלילה, נמיר דתנו בדתם. הטיבות
את אשר אמרת, שדורנו הוא רחוק מאמונה ודת.
ובכן מה להם אם נקבל את דתם? אם שונאים
הם אותנו שנאה דתית, זהו לפי שהדת היא להם
התואנה היותר מצויה ומורשה להם מאבותיהם.
ואם לא היתה תואנה זו היו עלילות אחרות. ואם
נותנים זכיות לטומר, זה רק מספוק תאות הנצחון,
שהספיק זה להם, ובוהו שמוצאים עוד ספוק יותר
מענג — בכזו שהם בוויכוח לו על הפרו את דתו
כער כבר להם, ואפשר להם להתעלל עוד יותר
בישראל על רוחו השפל ועל מזגו ותכינות נפשו
השפלות. ובכן אין הם נותנים זכיות לטומר מפני
רגשות דתיים שאינם בהם, בדורנו, כל עיקר. ואם
יתרבו הטומרים, אין כל ספק שיצטעקו, כי קשים
הם להם כספתה.

ב) עלינו להקור ולדרוש את המקור, שממנו
תצא הרעה לנו; והמקור הוא כמבע נפש האדם
הרע טאר, ודברי התורה: „כי יצר לב האדם רע
מנעוריו“ צריכים להיות נר לרגלנו. 1) (הנסיון
הורנו, שלא ההרגשות הדתיות ולא ההרגשות
המוסריות מרכבות את לב האדם להטיבו. גם
הדתות היותר נעלות, שמנמתן לצוות על האהבה
ועל הרחמים עדיין לא פעלו לטובה על לב האדם

מחיהם בעמם — אוי! אל האנשים הם אל
נא תפנה בתשובותיך על שאלותיו של הורביין, כי
יתקוממו עליך באגרוף רשע. הלוא כל הצלחתו
של הורביין לעורר תשומת לב לדבריו באה אך
ורק מזה, שאיתרע מזלנו והזמן גרם לו שימצא
דרך כבושה לפניו מאותם האנשים ההם
בעצמם, שאליהם הפצך לבונן דברך, ודברי
הורביין הם דבריהם. ואם תבוא לסתור את
דברי הורביין בהניון, במדע ובעובדות לקחות מן
החיים — הישמעו לך? לא! — סקול יסקלך!
נוד תגוד להאנשים ההם, כי הלוא אמללים
הם; אין להם איפוא טרנוע ונהת; מקור ישראל
יבש להם ולא יוכלו לשבר עוד צמאינם במימיו
הזכים והחיים. בכה תככה להם, כי רבים להם
מאויים בלתי נמלאים; דמם תוסס בלבם וטאכך
אבקת עשן שחור, כמו מנפרית בוערת, על נפשם
תמיד, והיא הולכת הלוך ודל מאד. אפס אם תדבר
על לבם לשוב מדרכם הרעה — אל לך לשחת
את דבריך לריק ולבהלה!

כי את כל איש אשר יבא אליהם וידבר על
לבם כדברי הורביין — ישימו אותו לאל וישתחוו
לו, והיה אם תגע כאלילים זה והרעות להם תחת
אשר אמרת להיטיב עמם, לפיכך אין טוב ואין מועיל
לריב עם הורביין ולשסות בו, כי יקנאו אותו לך
והכוך בשבט פיהם, ועיניהם תכהינה יותר מאשר
בזו בראשונה.

כאן אין מקום להקורות מדעיות בשאלות

צבי וואנג
מאורשים בח' סיון הרס"ח
ראקשצווא
טשעקיי.

מכתב אל העורך.

(סוף)

כל מאמרי הורביין כתובים בלי טעם וכלי
הניון כריא ונקל להפכם משרש, ואולם בכל פעם
שאמרת להשיב עליהם הורתי כי מפני הטעם הזה:
אמרת, האנשים שחושם הצבורי חזק בהם, האנשים
שהייהם אינם היים בלי רגש עממי המיוהר רק
להם ולאומתם לבד, ושצריך להיות קנוי להם משדי
אמותיהם, האנשים שהתורה אומנתם והיים ביראת
שדי, — להם יהיו דברי למותר. כי נסה נא לבוא
לאיש שעסקו בתורה, שכל רגעי חייו הנעימים באו
לו מתפלה בהתלהבות, מפלפול הריף, מדרש יפה
ומהבנה עמוקה בדקות דברי הו"ל ובוהר פניני
אמרי מוסריותם — לאיש, שטן הנמנע לו להבין
שיש בהכלי הגוים אותו הכח הקדוש והגורא,
היהודי ומיוחד רק להתורה, והגד לו, שנצרך להוביח
לו, שיש הכרה למצוא זכות לקיום היהדות? הדומה
שיודע אתה מעצמך את אשר יקרה לך אם תעשה
כדבר הזה; כי תהיה בעיניו לאיש שאין לו תקנה
עולמית!

והאנשים, שחושם הצבורי לקוי, והמה הולים
במחלת ראגת הלב והיאוש, ושאיין להם שמהה

ירר, הקרדיש נפתח שוב לכל עושי מסחר. אך הוא
אינו מרגיש בזה טאוטה. מעייני הפרנסה נסתמו. אין
להשתכר אף פרוטה, כל מכריו בנדו בו, אין רורש
לשבנו, אין שולח סחירה ואין שיאל לסחורה. כל כסף
הטומון כבר נאכל וכבר התחיל להעביט את עדיו
ועדי אשהו ולא הספיק. אין הבור מתמלא מחוליותו.
כבר סבר את ההיטיב, שאינם נחוצים כל כך ואין
עוד סה למכור. בתחלה העלים צרתו מבני ביתו וכאשר
שאלוהו על סבוכתו דחה אותם בקש, כי התקוה
שעשעה אותו, כי גם גורלו יומב, בגורל כל הסוחרים.
אבל כאשר באו מים ער נפש, כאשר היה חיב כבר
שכר דירה מחצי שנה והנושים, טוברי המון, הבישר
והכנדים התחילו לשקור על דלתותיו יום יום, לא
יכול עוד להתאפק וגלה לאשתו את מצבו המר.
החנוני והקצב לא אבו לתת עוד בהקפה אף מוון
סעודה אחת. ובעל הבית שלח לו הודעה, כי מהיום
הראשון לחדש הכא אין לו עוד דירה בביתו, ודירה
אחרת אף קמנה אי אפשר לשכור מאין סעות-קריטה.
„מה לעשות?“ שאל רוד את אשתו בקול יאוש,
„בעוד ימים אחדים יציג בעה"כ את בלינו החוצה
ועוד אין שקלים אחדים לשכור דירה. אין לדבר עוד,
שאיין במה לכשל ארובה.“ „היודע אדם את מי ידחוק
הנעל?“ נאנחה אשתו ודמעות זלנו מעיניה. „בבוא
ארח מגליציא ידמה, כי אין מאורשים כטונג, יררש

וגם אלה היו לריק. בעסקי השתפות היה לו רק צער
כפול. נדמה לו, שהשתפים מרטים אותו. וסוף סוף
בא לידי הכרה, שפה בגליציא אין לו כל תקוה
לראות חיים וקבץ את סאות השקלים האחרונים,
שאירית הונו הרב והלך ווינה. והנה פלא, לא דבר ריק
הוא מה שאמרו: „משנה מקים משנה מזל.“ בלי מרח
רב וכלי חפוש הרבה עלה בירו למצוא פרנסתו. הביא
לו מעט סחורה טיבול גליציא ומכרה לחנונים ולסוחרים
זראה ברבה ולא עברה שנה ומסחרו פרץ בוויין ושב
לקדמותו. גם רוח נדבתו עמדה לו והכל חלקו לו
כבוד וכמחו בישרו עד שנחשב לעשיר. סוחרו גליציא
שלחו לו סחורות הרבה בקומיסיון והוא מכרן ברוח
יפה. אמרו שהוא משתכר עשרת אלפי בתר בשנה
ומי יודע במה כסף יש לו בקפת החסכון. ואטנם
ההלכות ביתו וחנוך בניו העירו, כי עשיר גדול הוא,
כל אשר שאל אחד מהם לא חשך ממנו.
אך הגלגל החזור לא עמד גם פה בטקום אחד.
המארה הראשונה מצאתהו גם פה. כמו פתאום נגדרו
בעדו כל הדברים ואל כל אשר פנה מצא רק הפסד.
בתחלה אמר, כי רק מקרה הוא, העת רעה היא עתה
לכל הסוחרים, ימי המשבר באמריקה פעלו על כל
ענפי המסחר גם באירפה ולא יעברו ימים רבים והכל
ישוב לאיתנו, עוד אין העולם חרב. וכן היה באמת.
המסחר בכלל הומב, הסוחרים שאפו רוח, שער הכסף

פיליטון.

יורדים.

בבית דוד נלקן שולמה עצבת. כאבלים יושבים
אשתו ובניו, ראשיהם מורדים ארצה ואנחות יוצאות
מגרונם, נמונים הם בינונם. כעננה שחורה רוכבת
עליהם ופניהם כסו בצלמות.

דוד נלקן דר בדירה רחבת ירים במחוז השני
בוויין באחד הנגידים. נודע הוא כנדבת לבו לכל בני
משפחתו ולמכריו מקרם בעירו הקמנה בגליציא. בבא
אחד מהם ווינה לרגלי עסקיו או לדרוש ברופאים
הוא מקציע לו סדור בביתו וארוחתו כמטחה על
שלחנו כיד נכיר בעיר הממלכה. ואטנם בן היה רגיל
גם בעיר טולדה, לפתוח ידו לכל דורש, כי בן נדיבים
הוא. גם בבית אביו לא חסר מעולם ארח על שלחנו
והנדבה הראשונה לכל קבצן ועני נסתר היתה באה
מבית אליעזר ליפא נלקן, ודוד הלך כדרכו אבותיו,
אף על פי שמעודו לא הצליח בעסקיו. הכל נסה אחרי
חתונתו, אין עסק, שיהודים עוסקים בו בגליציא, שלא
נסה דוד לשלוח ידו בו, כמו שעושים כל היהודים,
שלא למדו כל מלאכה או ענף-מסחר. אך בכלם נכשל.
התחיל עסקים גם עם שהפים, בתקוה שיכנה מהם,

למול את עלתו. ונהפוך הוא: בשם הדת, המלמדת לאהוב את הכריות, שופכים העמים את דמנו. (2) אף לא ההשכלה והשאיפות ההפשיות הנעלות ולא האידעות המוסריות הנשגבות, מיסודם של החוקרים והמשוררים והמטירים לא המיטו את לב האדם בכלל, ולא הביאו להתיהם אלינו ביחס טוב אנושי. ואלו שכמהשבותיהם הם אנוסים להכיר בצדק, שיש לנו זכות להיות ככל אדם, מן הנמנע מהם, עפ"י נטיות הטבעיות, לאהוב אותנו. אנו רואים שגם בקרב הסוציאליזמוקטים מתחילה השנאה אלינו להתפשט. לפיכך אין לנו להשען על התקדמות והתפתחות בני אדם, כי האדם הוא רע בהחלט, ואין לנו תקווה ממנו.

(ג) על כחנו החמרי ודאי שאין לנו להשען. אנו שנואים רק בשביל שדלי כח אנו. האדם אוהב את הנכור ואת בעל הזרוע באהבה טבעית ורוחש לו כבוד, ושונא את החלש ואינו סובל אותו, משנאה טבעית. ולפי שהאכזריות והקצף משתפכים מאליהם מנפש האדם, מנטיה טבעית, בכל חמת כחם להרפה, להזקן, ובכלל — לזה שאין כח בו לריב על משפטו, ואין לו מחסה ומגן עליו, לכן מתאכזרים לנו העמים באכזריות שאין דונמתה, וכשהם שופכים את דמנו, המה עומדים עליו במין תענוג מיונה (שאינ דומה לו זולתי בתאות המין; כי ממנה הוא בא, כמו שאבאר באחד מספרים) ונדמה להם עוד שתענוגם זה קדוש הוא וטהור ומנהיל להם חיי העולם הבא.

* *

ותשועתנו תבא רק מכה אשר ברוחנו. (א) כדעתנו כי מקור רעתנו הוא בטבע הנפש הרע, עלינו להקור אותה לרעתה בכל הליכותיה ובכל תהבולותיה, להפוך טמא לטהור. כל איש מישראל, היודע את מכאובי עמו, יכול בכחו זה להיות מוכשר יותר מכל בן עם אחר, לחוש ולהכיר בכל זעזועי הנפש היותר דקים ובכל הרעדותיה היותר קלות; לחדור בכל פנותיה הכמוסות ובשפעת תנועותיה הנסתרות, במקום שהן אורגות חומי שוא, לעשות מהם שאיפות נשגבות, לרומם בהן את הרוח, ואידעאלים נעלים — לקדש את הנשמה בתשוקות מוסריות נאצלות. ונטל איפוא עליו להתור חתירה עמוקה תחת אותה המוסריות המקודשת להם, ולהודיע שהוא כלה חנף ומרע ושדרכה — לשפוך דם.

(1) אנו נלהצים ונעבדים, מוכים ומומתים יותר מכל עם, לפיכך אנו מרנישים יותר מכל עם כמה רע לב האדם; ויותר מכל עם יכולים אנו,

ככה כאכנו האנושי, להוש ולדעת את כל צפונות השאיפות הרעות, הנחשכות לנעלות בעיני החיה הרעה שבאדם.

(2) אם בה בשעה שאנו שקועים בצערנו וסובלים חרפתנו בנוים, ולבנו מתמוגג מתוך יאוש, אנו פותחים את עינינו ורואים את בתי תפלותיהם הנגדריים, הנשקפים בגאונם ובשלות רוממותם, ושומעים את שונאינו החוגגים את חניהם ומתפללים לאל המצוה על האהבה ועל הרחמים, ומתלהבים הם מרגשות דתיים, ונהנים בשמחה רכה ובהנעה נאצלת מלאה הוד שדי מתורת האהבה אשר להם, ומתנאים בה, ויופי להם ממנה — ואור שחר; ואם משם, מבתי התפלה, בו בהגם היותר נעריין וקדוש להם, המה יוצאים לשפוך, לעיני כהניהם ולעיני השמש, את דמנו כמים המוגרים ארצה — מי כמונו יוכל להתפלין, בנתחנו את אותן ההרגשות הנלהבות והקדושות לחלקיהן, ולקוט בהן ולגעלן? ואם רואים אנו בתי הכמה, שבהם יושבים חכמים ועטרות המחקר בראשיהם ודורשים בהתלהבות שמימיות על טהרת הלב ועל החוב הפנימי, הנמצא בכל אדם, לבקש להקדיש את חייו לטובת הצבור, או — למסור את נפשו על קדושת האירעה; ומורים הם תורת מוסר לבני אדם, ומאמינים הם שההרגשות המוסריות פנימיות הן, ויוצאות רק מתוך רוהנו, מפני שהן מוטבעות ועומדות בו, כאחת מתכונותיו העצמיות, ואותם החכמים לא יבשו בשנאתם אלינו — היש עוד בעולם עם כמונו לחוש ולהכיר את הזוהמה, שמתוכה יוצאים השקרים והתכלים האלו? ובכן ברור, שרק לנו נתיחדו הסגלות להתור חתירה תחת דעות העמים ולגלות על השקרים המוסכמים אשר להם, בתורת מוסרם ובתורת האהבה, ולהפכם משרש. רק בידנו נמצאים אותם הנסיונות, שבהם נשביל לחדור אל תוך תוכה של הנפש, ולבוא בשחור השכחה, לחוש בכל קמטיה ופנימותיה הנסתרים מעין איש, — ולהכיר, באותן הערבוביות, שמהן יוצאות השאיפות הנאצלות, והאידעות הנשגבות, ואותה תורת המוסר והאהבה, שסופן — בוז בעותים!

ותעודתנו היא — ללמוד לדעת את נפש האדם ולהקור דרכיה, ולדעת — ש"מותר האדם מן הבהמה אין כי הכל הבל". הרעה יצאה לנו ממנה, לפיכך עלינו לדעתה. כשלא נדע את השונא יבצר ממנו לבקש תהבולות למלחמה. ואנחנו, כשנדע את טבע הנפש, נצליח למצוא — את הנשק היחיד, שיש לנו בעולם ללחום בכחו בעד קיומנו. נשק אחר אין לנו. לא

בחיל ולא ככה, הנעדרים ממנו, נלחום, כי רק ברוחנו נלחום. ואת הנשק ההוא אין ביד שונאינו לבוז ממנו, כי חפשי הוא, חפשי כאור וכאור, כשמש היוצאת על הארץ, ובתבלת המכסה על פני הרקיע. חפשי הוא הרוח לנפשו, ואין לכלוא את הרוח, ובו נלך להחריב את עולמם הם, לבנות על חרבותיו את עולמנו אנו.

וזה כל כך מוהש וברור ומוחלט לי, עד שאני מתפלא ומשתומם, שעדיין לא כאנו לירי החלטה פשוטה זו לאמר: הסבה היחידה למה שאומות העולם שונאות אותנו ועומדות על דמנו היא — בטבע נפש האדם הרע, וכיצר לבו הנורא.

האפשר לנו לבוא לירי החלטה אחרת? ומאחר שהסבה לסצבנו הנורא בגלות ירועה לנו, ואנו רואים שהעמים צדיקים הם בעיניהם להרע לנו, ומתנאים ברוחם הרם בעיניהם, ומתלהבים באותן הרגשות המוסר והאהבה הידועות, ומתרהבים ומתרברים בגדל רוחם וביקרת ערכם, לברוא תורות עליונות, נשאות שסימיות וקדושות, ובשמן הם באים להשפיל אותנו ולהתיר דמנו — מה נטל איפוא עלינו לעשות?

לגלות על חרפתם ולהחריב את עולמם! וזוהי התבסס היחיד שיש לנו!

ועלינו לבקש הסות אצל חוקריהם החפשיים והכופרים במוסריות. הם חסירי אומות העולם, המנינים באמת ובלב שלם עלינו; אוהבים אותנו — ומבירים בכחנו הרוחני. שופענהויער מורה תורת מוסר מיוסדה על הרחמים, ושונא אותנו בגלוי, — בתברל משארי החכמים, שנכלמו להודות ע"ז בגלוי — וניטשה, הכופר בכל, אוהב אותנו. ואל לנו לזלול בעובדות האלו, ועלינו לקחת מפיהן תורה. מי שאינו בעדנו — הוא נגדנו: האיש שלא יתעורר להתרנו על העול הנעשה לנו, ולא יצעק מכאב לב על המס אחיו ועל ענותנו — אויב נסתר הוא לנו. בהגיונו הוא מכין מה שמכין ויודע היטב בצדקתנו וכרשעת העמים, ויש אשר מתורותיו הכלליות הוא אנוס לבוא גם לזה, לדבר על הצדק שיש לנו לשמור על קיומנו. אבל אם אין הוא מרגיש בכאבנו ואינו צועק מר על חמס ידי אחיו, אות הוא, כי בנטייתו הטבעיות עדיין כבושה אותה השנאה הטבעיות, שיש בלב לכל נקשה, הרל כח ורפה רוח. ומה לנו מזה שיורה מה שברור לו, כי גם העברי אדם הוא וצדקת אדם לו? או אם מתורת הסכנות,

ממנו להבין לו משכב וארוכה או גם נדכה רחכה. ולך אמור להם, כי התרנגלת לא הניח עוד ביצי זהב. מעולם לא הרגשתי את הטעם הזה. אלו אמר לי אדם, שאני אבוא למצב כזה הייתי יורקה בפניו. ועתה מי יחמול עלינו ולפני מי נשפוך שיחנו?"

"אשרי העני — פתח דוד לקלל את יומו — שלא ראה טובה מימיו ושהכל מכירים בעניו! לו אין מחסור דבר. אם אין שכר דירה מיד יקומו מברוי ושכניו ויקבצו בשבילו ויעמידוהו על רגליו, גם כל החברות פתוחות לפניו, המעניקות לו בטרם ישאל. ואוי ואבוי לדל הבינוני, שהבל מוחזקים אהו למתפרנס בכבוד. ארור המסכן המתנאה, שאינו יכול להנות ממנהגת בשר ודם! לא, אני לא אפתח סגור לבי לפני כל אדם, לא אשפיל עצמי. פה ננוע כלנו או אפילו בחוץ, אם ישליכנו בעל הבית ולא אפגע אדם."

אשהו פרצה בככי, גם בניו, שעמדו מרחוק ולכם אמר להם את כל הנעשה והנדבר, נאנחו משבר לב וברביהם בשלו ורעדו טפחד היום הבא.

"אין עצה, הוסיף דוד, רק שנשליך עצמנו בלנו אל הנהר וגליו יכסו על בשהנו וישכיונו צרותינו."

"שמע נא דוד", הרימה פתאום אשהו פניה זעיניה הבריקו מדמעה ומניל, "נסה נא ללכת אל מיכל בלום. הן הוא אינו זר. לפניו תוכל לשפוך שיחך, אל הכוש, כל אדם יכול לבוא לירי כך. הוא גביר

ובן עירך ולא ישיב פניך ריקם. עוד יזכור את כל הטוב שעשית לו ולא יוכל לרחותך."

"אבל איך אלך אליו, זה שלש שנים שלא דברתי אליו מאז התקוטמנו בעסק השתפות, שהיה לנו עמו בגליציה, מאז באתי לווין לא ברכתיו ולא ברכני כאשר פנשנו זה בזה. הוא רק ישמח על מפלתי ולא אוכל להתרפס לפניו."

"זכור דוד, ענתה אשהו, בי חיי בנינו תלויים כך ועליך להעביר על דעתך. ולבי אומר לי, כי הוא יהן לך עצה טובה ועוד ישמח, בי באת אליו וכל קרבן לא ייקר בעיניו להפיים דעתך ולחלצך ממצר."

"שתקי נא, כמדומני, שממששים שם מאחורי הדלת". עוד מלתו כפיו וקול דפיקה נשמע מחוץ. "יבא!" קראו שניהם פה אחר. והנכנס לא היה אחר כי-אם מיכל בלום, שזה עתה הם מדברים על אדוניהו.

מיכל בלום לא היה בן טובים בדור, אבל סוהר מומחה מנעוריו. בעירה הקמנה בגליציה, שגם דוד נר שם, היה רב-העסקים ולא היה עסק נעשה בעיר, שמיכל לא נהנה ממנו, כי הכל יראי מפניו. וברוב עסקיו בקש לו שהף לכל עסק וכן היה גם דוד שוהף לו באחד מהם. העסק לא הצליח והון רב אברו שניהם ער שנמאסו כל עסקי גליציה בעיני מיכל

והלך ווינה. שם עסק בכל הכא בירו וחריוצותו עמדה לו והגיע למרום הגדולה והעשר. דוד היה עצל מטבעו ונסה עוד עסקים אחדים בגליציה עד שנוכח, שאין מה לנסות והלך גם הוא ווינה. ופינא היתה לו על מיכל, כי חשדתו, שגול בספו והעלים ממנו. על כן לא יכול דברו לשלום והתעלם ממנו.

זה כמה חשב דוד מחשבה, ללכת אל מיכל מכיר, להגיר לו את כל לבו. אבל עצלותו וכבוד משפחתו לא נתנוהו להפיק זממו. "איך אלך אל שונאי לבקש עזרה? איך אספר לו צרותי, לתת לו נקמה, שישמח לאידי, אין עזרתו שוה בצערי ובאבדן כבודי. לא, הכל אסכול, הכל אשא והוא כל ידע."

כן היה מסקנת דוד בכך עת שמצא, שאין עצה אחרת. וגם כאשר החליט פעם להתגבר על רגש הגעל ולעשות למען אשהו ובניו הנענים, הסובלים רעב פשוט, השיב אל לבו: "איך אלך ושם עומד בודאי המשרה במכוא הביה ועלי יהיה להמתין ל"האדון הגדול" על הסף והוא יחקור ויררוש בתהלה אם ראוי אני לעמוד לפניו. לא אוכל להשפיל עצמי לפני השחצן הביוי הזה, שעלה לגרולה. הלא אומרים עליו, כי הוא מיליונר, באיוו עינים יביט הנאה הזה עלי בכאי לבקש ממנו המיכה. לא, בשום אופן לא אוכל". עתה עלה הרעיון הזה גם על לב אשהו ולבו נקרע לגורים, שהיא, בת הגכיה בעיר מולדתו, החפין

שנבחר בבחירה כללית ובין הכית הקודם, הממשלה צריכה רק לצוות, הכית יסרב ובכ"ז יסכים, גם באונגן יתקבל עתה חוק כזה כאונס. חכה לא תרשב לה הממשלה בזה — ושכית הסטודנטים נמשכת והולכת, אע"פ שהממשלה הכתיחה שלא הנכיל חרות הלמוד. הסטודנטים אינם מאמינים.

המרירה בפרס. המרירה בפרס, זו המלכות העתיקה, שרד הממלכות הקדמוניות מהעולם העתיק, מקבלת בכל פעם יותר צורה מוררנית. כל עיר הממלכה שוכנת, אין עושה שים מלאכה והפרלמנט שלח התראה אל המלך מחמד עלי, המתחבא מחוץ לעיר ונשמר על ידי קוזקים רוסים, כי ישוב מדרכו ויתקן מה שעות, כי עבר על שבועתו ויתן ערובה נאמנה, כי ישול רק על פי החקים. והשפעה רוסיא על המלך האמלל הולכת ורבה וזאת רוצים רבי הממלכה למנוע. אם יעלה הרבר בידם ספק גדול הוא. כי גם העם היושב על הגבול חוסה בצל פקירי רוסיא ומבקש מפלט אצלם מפני גרורי השורדים הקורדים. המהומות במרוקא. השולטן עבדאל-עזיז, החוסה בצל צרפת אכר, מחנה שלם מחיל צבאו נפל אל חיל אחיו, שכבש את כל הארץ הצפונית וגם שני פקירי צבא צרפתים נפלו בשבי. כל מעשי צרפת עד כה היו לריק והשולטן מולאי חפיד אינו מתאיה כלל לעשות שלום עמה. ממשלת צרפת היא בכיכובה, אינה יודעת מה לעשות עתה להציל את כבודה והשפעתה.

על המצפה

הוי השותקים!

ועוד הפעם ננכת נפשות. הענין הזה אינו יורד מעל סדר היום וכבר הננו רגילים בו עד שאינו מנרה עוד את העצבים, אין היהודים מתרגזים עוד על אדותיו, כאלו כך צריך להיות. בעדר צאן הננו, אין אנו מתעצבים אם יגולו שם אחר או שנים מן העדר, כאלו לכך נבראנו, לכך אנו מוידים כנים ובנות, שיגנבם כל מי שירצה, לעשות נחת רוח לקרושיו. אבל מי שיפול עליו הגורל לא יוכל להתעלם כל כך. האב השכול לא כמתהר יהנחם ואדישות הצבור על זה מוסיפה רק יגון על יגונו. הוא לא יוכל להבין איך אפשר לצבור היהודי לשתיק בראותו רשת פרושה לכל בת יהודי וארב יארבו לפעמיה לננבה ולהוציאה מחיק הוריה ולשימה במאסר, לענותה ולסרה על לא חמס בכפה והממשלה, שהוכתה היא להגן על כל חלש מפני תקף ממנו, גם היא עושה עצמה כדא יודעת וכמנינה על גונבי הנפשות. כמו בין אובלי אדם אנו יושבים, שום חוק אין בארץ אשר יגין על הזכות הטבעית, שיש להורים על יוצאי ירכם, ליה דין ולית דין! ושנים עשר צירים יהודים יושבים בפרלמנט הרמוקרטי בוויין, שנבחר מכל העם ומכלם לא התעורר עוד אף אחד, ואף לא ארבעת הצירים הלאומיים, לקרוא תגר על החמס הזה, הנעשה בדיעת הממשלה וכמו תחת חסותה. כמה כהו רגשותינו! כמה פגום רגש הכבוד שלנו! כמה כרו רחמינו על כל האבות והאמהות השבוליים, שבנותיהם נגנבו ושום בית דין ופוליציא לא עצרו כח להשיכן או לגלות מקומן, בסוקאל עושה המורה אניציא בעד השמר בכית הספר ומכנים בת ישראל תחת כנפי הכנסיה לעיני כל הנערות היהודיות. בשבוע שעבר נגסר בווארוביץ דין נזירות, שנגנבו ילדה יהודית קטנה בת י"ג שנים מבית החולים והטעו את כל כתי הפקידות, ואת השוטרים, שחפשו אחריה. והילדה איננה, נעלמה תהיה כל ימי חייה, והנזירות יצאו כלן [וכואה מבין הדיון. ועתה מעשה חדש. בבפר אצל מושיצסק גנב אכר את הנערה היהודית מצגר מבית הוריה. השבוליים פנו לכ"ד המחוזי והוא חמל עליהם והוציא פקודה אל כתי הדיון לחפש אחריה, כי גם כסף נגנב, בעמל רב נודע, כי הנערה נלקחה אל בית נזירות בקראקא. הד"ר הפאל לאנדא התנדל אצל הפוליציא להוציאה, אבל זו לא יכלה רק להכניס את ההורים אל המנזר ואחרי שהמתינו כמה שעות עד שלמדו הקדושות את

רעהו אל תחשבו בלבבכם ו" או אז נשא על ההרים את הגל "השלום" — את הגל היהדות כתבלת השמים לטהר, ומלאה הארץ דעה את "השלום", והעמים לא יוסיפו יגעו לרעה בנו, וזכות כל אדם תהיה לנו ולא יבוש יעקב עוד, ופניו לא יהורו לכנות בשם ישראל! (היסודות המדעיים לדברי הבאתי בספוי "מהות המוסר" ושם תחת "השלום" אני מבין "הרגשת הכח" בהכדל מ"שאיפה לשלטון", שממנה יוצאים האידעאלים הרמים ותורת "האהבה"). מכל האמור יצא לנו — שקיום היהודים תלוי בקיום היהדות. ועלינו איפוא להרות על הגלנו: "הנשק היהודי שיש לנו ללחום בעד קיומנו הוא — היהדות!"

בכבוד והכה ישראל יוסף סירקיס.
מיהילוב פאדאלסק. ערב שבועות תרס"ח.

ענינים מדיניים

קרוב למשבר. קשה עתה מצב ממשלה אוסטריא ויחוסה אל המפלגות בפרלמנט, ויחס הרגז הזה לא הוטב כאימה אף בשעת חדוה של החגיגה המפוארה, שחגגו עמי אוסטריא לכבוד המישל הישיש, כל ארץ ביהם רוגזת על הממשלה והרגז הובע בשעת החגיגה. לא המשכים ולא האשבנוים מביהם השתתפי בתהלוכה החמון החונג הנהדרה, שעברה כיום ו' שעבר בחוצית וויין לפני הקיסר וכני ביהו. הטשבים רצו להתרמות בזה לאונגן, שגם היא אינה משהתפה בחגיגת היובל, אלא חגגה בפני עצמה חג לכבוד שנת הארבעים להכתרת מלך אינגרן. גם הטשבים חגגו בפני עצמם בערבם הערובה כפראג לכבוד חג היובל. הקיסר השיב להם מדה בנגד מדה, יען לא השתתפו בתהלוכה בוויין לא יבקר את התערובה, כפראג שהיה מוכן לבקרה בשבוע הזה. אמנם העתונים האשבנוים מבחישים את זאת, אבל היחס בין שני המקרים כולט. הקיסר מיסרם בהסתר פנים, כמו שעשו לו בתור דמונסטריציא. הפשר בין שני העמים יקשה עתה יותר משהיה. — והמשא ומתן כדבר תקציב השנה בפרלמנט נמשך בעצלהים בלי כל אינטרסה, כמו באופן מנני. הכית מברח להתוכה ולקבל — למראית עין, אבל יקבל ויסכים מאין ברירה. קשה יותר תהיה קבלת החוק החדש, שהכנים המניסטרי לפינגץ קוריטובסקי בדבר ההוספה על מס ה"ש, לקבין עוד ל"ז מיליון כשנה מידי עניי העמים השותים את המשקה הרל הזה. אין אף מפלגה אחת, שהסכים ברצון להעשק הזה ובכל זאת יתקבל החוק בלי ספק. אין כל הכדל בזה בין הכית

שהוא לוחם בערה, מסבות אחרות אנוס הוא להכיר בצדקתנו, לשמור על תורתנו ועל כח רוחנו?!
(ב) והעולם, שעלינו לבנות על הריסות עולמם הוא — היהדות!
עולמם הם בנוי על "האהבה", ועולמנו אנו — על "השלום".
ונטל עלינו להוכיח להם בתקירות מדעיות בטבע הנפש, שהאידעאל של "האהבה", מלבד שהוא נעדר המציאות, רחוק הוא מבינת אדם, ואין מעמד לו בעולם המעשה — הוא מעביר את האדם על דעתו ומביאו רק לידי שפיכת דמים. כי האידעאל שלהם נמצא רק בשאיפות האדם ולא במעשיו, וגורם לאדם שיהיה רק מתנאה ומתהדר ומתפאר בחשיבות עצמותו ובשהוא מתעצם בדמיונו זה, החביב עליו וחי בו, מוחלט לו שבאמת הוא — האידעאל — קניו ומושג, ונמצא בו כאחת מתכונות נפשו העצמיות, וככה זה הוא אך "הושב רעת רעהו בלבבו" — ושוףך דם!

כל הרעה, שהגיעה לנו היהודים, וכל דמנו שנשפך, סבתם היחידה היא — האידעאל של "האהבה", של המוסריות ושל אותן השאיפות הנשגבות לבקש להקדיש את חי הפרט על טובת הצבור, ושהיי החבר יהיו קודמין לחיינו.

והאידעאל של היהדות — "השלום" הוא אמנם לא בשמים, ובידינו לעשותו, והוא מצוי ומושג וקרוב לנו מאד, אבל הוא פוקה את עינינו על עון יצרנו הרע, ואינו מעביר אותנו על דעתנו. הוא דורש ממנו רק את הדבר הזה: שלא ירע לבנו על הטוב אשר לרענו, שלא עשה לנו רעה, ולא לקח את טובו מדינו, כי אם מיד ה'. מצותו של האידעאל ההוא: — "לא תחמוד בית רעך", אמנם אינו מלהיב את הלב בכוספים רוחניים וכשאיפות נאצלות, להתנאות ולהתרהב בהם, אבל לא ירחיב גם את הלב לשים עצמו לאל, וללכת בכחו זה לההריב ערים ומתים ולקרוע כמין נשים ומף ולשפוך מעיהם ארצה!

אם נצליח להורות את העמים. שלא ישנו ולא יחשבו, שההתפתחות צריכה להכיאנו לידי זה, שכל אדם יחמוד ברצון ובת אזה בלתי נכבשה לשים את חי הכרו קודם לחייו; שמוטב להם להסתפק בדרישה טבעית, שההתפתחות תגיענו — שאיש לא ישנא את רעהו, ומן הנמנע יהיה לו לעמוד על דם אדם, ואפילו על דם הרשע; שלא יקנא ברעהו ולא יחמוד את אשר לו, יהיה להם האידעאל היותר נשגב — דברי הנביא: "ואיש את רעת

רועד נצב על עמדו ולא ידע איך להתנהג כאשר יתן לו מיכל את הכסף. רגע החליט לנפול לפני רגליו ולבקש סליחתו על יחס השנאה, שהתחם אליו ער כה. רגע אחר עלה רגש גאוה וכמעט החליט לדחות כל מתן או אפילו הלואה מאיש בזה.

ומיכל ישב דומם ולא דבר דבר בראותו את המבוכה על פני בעל הכית ואשתו. אחרי כן פתח פיו ואמר: "הנני רואה, כי נוקם ונוסר אתה, עוד לא שכחת את השנאה הישנה, שהיתה בינינו. הרך נא עתה לבך אלי, ואל תזכור לי עונות ראשונים, כי אלקים יסרני ובצרה גרולה אני. נפלתי משמי השמים אל ההום רבה ואין מעמד. הגעתי למדרגה, שאני ואשתי וכני ביתי גועים כרעב. אמנם עודני דר בדירה רחבה במקדס, אבל כל הנמצא בתוכה כבר העכט, יצאתי נקי מנכסי ואין לי עצה רק לשפוך שיחי לפניך יקורי, כי אין לי מכיר זולתך. רק אתה תוכל עוד לתמוך בידי ולהחזיק בי, הלא איש טיב היות מעולם". ומיכל ככה ככי תמרורים בדברו. גם דוד ואשתו פרצו בכבי ושני השונאים נפלו איש על צוארי רעהו ולא הוציאו כל הנה.

"צרת רבים חצי נחמה" מגמס דוד.
"אין איש יודע למי דיחק הנעלי", ענתה גם אשתו חלקה.
ד. פ. א.

לחלל בכודה, לדרוש עזרה ממיכל כלום, שעמד לפני אביה בעבד לפני האציל הפולני. מה רע ומר גורלו! ומה גדלה תמיהתו עתה בראותו את מיכל זה עומד על סף ביתו ומחשה, כמו שהיה רגיל כימי נעוריו לעמוד על סף בית חוהנו ולהמתין עד שיקראהו. אבל מה גדול ההכדל עכשו! איך נהפך הגלגל! מיכל כלום הוא המיליונר, ובת הגביר רוצה יבקש מלפניו רחמים, להמציא לה לחם לרעבונה! מה נפל פלאים!

ורעיון משמח עלה על לבו: מה גדלו חסדי הקב"ה! "ברגז רחמים זכר". מיכל כלום שמע בודאי את דבר צרתו וכמביר ומודע מקדם בא להחיש עזרה. "ברוך ה' אשר לא עזב חסרו ואמתו מעמנו!" עתה לא יצטרך עוד ללכת אליו להתרפס לפניו. כה עמדו דוד ואשתו שקועים במחשבות, כי גם על לכה עלתה המחשבה הזאת. בסוף התעורדה האשה וברכה את הארח החשוב וקראתו להכנס אל חדר הארחים, ודוד עודנו נכוך ולא ידע איך יתחיל לדבר. בגנב הנמצא במחירת כן היה בעיני עצמו.

"מה שלומך דוד יקירי", פתח מיכל את השיחה.
"תודה. אין כל חדש, ענה דוד והשפיל עיניו למטה מבושה ובלבו חשב, כי בעיד רגע יוציא מיכל מרצופו ויניח על השלחן צורר שטרות כסף. וכלב

הנערה מה לדבר, נגלתה הנערה בין המון הנזירות ועל בכיות הוריה ותחנניהם ענתה הנערה בעל כרחו בקול חנוק מכבי: „איני יוצאה!“ ומיר החזירות מעניה אל בית בלאה והאבות יצאו וידיהם על ראשם. להוציאה ביד חזקה אין הפוליציא מעיזה. ד"ר רפאל לאנדא הריץ סלגרמה אל המניסטר למשפטים ודרש לקים את פקודה ביה"ד ממושציפס, כי זאת חובת הממשלה שאין להפטר ממנה. עדיין אין מענה. איך יוכלו צירים יהודים בפרלמנט לשותק על זה? רק על מעשה שמיר ערערו כל הצירים היהודים, אף שאין לע"ע נזק ממשי ליהודים מזה. לשם הקולטורה הכללית נשאו כלם מדברותיהם, ונגבה נפשות, שאינה נוגעת רק ליהודים לכדם, אין עוז להם לצעוק חמס ואף להזכירה. איך אפשר זה? וער כתי?

„חלוצי התחיה“.

נסתככה המחשבה היהודית, אנררלמוסיא של רעיונות קמה בתוך היהדות, מחשבות, שלא וכלו למצוא עד היום שום „אומן“ בתוך העם הישראלי, באו היום אלינו שלא מתוך ישוב-הדעה ואף לא מתוך איזה פרינציפ שיהיה. — ההתעוררה כבר באיזה עם שאלה, שמטרתה להטיל זכות קיומן בספק? הקם עוד איזה סופר-לאימי — יהי אפילו מן ה„מודרנים“ — להעמיד שאלה, שסוף כל סוף לא תובל להביא „הוצאות משמחות“ בשביל אותו העם? אצלנו הכל אפשר. ומה שהוא נפלא יותר, בעוד שהסופרים מתוכחים, בעוד שהפולמס ע"ד „חרות-המחשבה“ הופס מקום חשוב פה בגולה, הנה שם, בארץ-ישראל, ערש התחיה של העם היהודי, לוענים לכל אותם הוכחים היבשים, שם נלאו למצוא די שכעם רק בפולמס, שסוף סוף לא יביאו כל תועלת בשביל האומה, שם מצאו כבר אחינו מקצוע אחר בחיים — העבודה. ובשורות משמחות כאות אלינו יום יום מפלשתינא, ההשתלמות הלאומית תופסת לה מקום בכל איהם המקצועות, שעמנו מתברך בהם שם, היהדות הארצי-ישראלית נעשה היום לסימבול האומה בלה. והחיים האלה באים כבר ומטפחים עד פני אותם המתובחים והמפקקים בקיום היהדות. ישאלו אלה „אנחנו והם“ ואנחנו נשאל „אנחנו — ואנחנו“: מה עושה ה„אנחנו“ הגלוי ומה עושה ה„אנחנו“ הארצי-ישראלי? אנחנו פה בגולה נמצאים באמת במצב של יאוש, כי הסכיבה המעופשה תלתה את הקולר הזה שלא מדעת על צוארנו, ושלא מדעת עשהה אותנו הגלות למה שאיננו, ואחינו העובדים בזיעת אפם בא"י, אלה שעזבו את הפוליטיקה הגלוית עם החיים המעיפשים של הגלות, הנם שבעי-רצון מן העבודה הפשוטה האנדרית וגם המה, אף כי לא בקולי-קולות, רוכשים להם את כל אותן הסגולות הנחוצות לכל עם בתור עם. בקו"ק האחרון, שהוציאה ההסתדרות של „הפועל-הצעיר“, הננו קוראים דברים כאלה, כזה זמן רב, זמן ארוך באריכות הגלות, לא היינו רגילים להם „אחים! בואי אלינו! עזבו את הגלות המעפשה! כאו לחסות בצל ארצכם!“ אלו הנה הקריאות של חלוצי אומתנו, זו היא הפרולה של עם חי על ארמתו, של עם שכבר נלאה למצוא קורה-רוח בפרות בעלמא ושסוף סוף חפץ להקרב אל מרתו. ב„המצפה“ נהפרסם קויק מאחד החלוצים האלה, ששב זה עתה מא"י, הקירא להרור הצעיר בגליציא, שיתאחד גם הוא עם יתר צעירי ישראל ויבוא לעבוד את ארמתו, הקיראת חמס על אבדן הכחות בעבודה גלוית. הרבה מן הקוראים חשבו כודאי את תכן המאמר ההוא לא-יריאלי ולרכבים שלא יתגשמו במרתה, הננו יכולים אפא למסור להם מודעה, שכרוסיא כבר נוסרו אנודות באלו של צעירים עם הסמרה היחידה לנסוע לפלשתינא. גם בגליציא התעוררה בתוך הרבה התשוקה היא, אבל אין מי שיתאמץ לקבץ את הצנים האלה ולאחדם בשביל העבודה הרמה והנשאה. מן הרבה ערים פונים אל הלשכות הציוניות השונות בדבר נסיעה לא"י, אבל עדיין לא מצא שום אורנגיטור את הצריך לארגן את הצעירים האלה ולהביאם להתבלית המבקשה. גם בתוך הכחורים-ההלאומיים נמצאים כבר באלה הנכונים

להקדיש את חייהם בשביל האיריה הזאת ורק מתוך אי-יריעה את האמצעים הנחוצים לתבלית זאת הם נשארים עם תשוקותיהם ולא יוכלו להביא לידי מעשה את זאת, שיכלה בכל אופן להיות לתועלת בשביל התחיה האמתית — תחיה עם ישראל על ארמתו. — הצעירים האלה החפצים לנסוע ארצה-ישראל ויכלו למצוא עתה את שעת-הבשר לכצע חפצם זה, כגליציא התעוררה צעירים אחרים והמה נבונים ליסר אנודה בשם „חלוצי התחיה“, שבה יתארגנו כל אלה החולמים ע"ד עבודה בארץ-אבות, הצעירים האלה הנלהבים מתוך השוקה כזאת יוכלו לפנות לע"ע אל מר אָקין בברודי (Sonengasse) והוא יודיע לכל אחד את האמצעים הדרושים בשביל כניסה לא"י — אחים צעירים! עתה היא שנחרול מפלפולים ונתאמץ להתל בעבודה ממשית בשביל אומתנו, לא מתוך וכוחים ספרותיים הבנה היהדות, כ"א ע"י עבודה ממשית וריאלית!

מהעולם הציוני

כנסיה ציונית באונגרו. בהיכל מועצת העיר בכודפסט היתה כשבוע שעבר האספה הששית של צידי הציונים באונגרו. יותר מששים צירים באו. מעל הבמה נשמעו דברי אמת לפני הקהל הגדול, שלא נשמעו עוד באונגרו מפי יהודים. כדברי נביאים צלצלו התוכחות חמרות נגד המנהלים של שתי המפלגות היהודיות, המולכים את העם בתוהו. כל מלה היתה ככדור כלי תותח קלוועה אל חומות השוא והתפל שבנו המפלגות סכינותיהן לרפריד את העם היהודי יושב אונגרו מכל האומה הישראלית ולדבוקו בעם נכרי. שמואל כטלהיים הוכיח, כי כין הנאורים והחרדים אין חלוק רק כדור אחד: הנאורים מתכוללים כדור השני והחרדים כדור השלישי. העם נוטה להתחברות ורק המנהלים יעכבו. אפרהם ולוט יכלו לשבת יחדו ורק „הדועים“ עשו מריבה. בהחלטת האספה מחו הציונים נגד החיזר והמלשינות מצד הנאורים והובעה ההכרה, כי רק הציונות היא הדרך להשיב לישראל את כבודו ולכנות הריסת עמנו.

כנסיה ציונית באשכנז. בכרסלאו היתה כשבוע שעבר האספה היא שד ציוני אשכנז. באו מ"ה צירים, הובר, שהציונות באשכנז מתפתחת יפה ומתרחבת. הציונים פה מרכים לפעול בשביל המוסדות הציוניים מכל ציוני ארצות אחרות והשפעתם רבה גם על ההסתדרות היהודית האחרות, שהם מתקרבים ויותר אל היהדות הלאומית וצרכיה. פעולות חברת העזרה כלה לאומית, גם „בני ברית“ וח"כ נופים בעל כרחם לרעיון הלאומי בעבודתם בא"י. החלט, שאין לציונים להתערב בעניני המפלגות הפוליטיות באשכנז. על הציונים לשאוף דאטונומיה של המהלות, על המנהלים להשמר לכלי חלל את רגשי הדת של היהודים במעשיהם וכעתונים הציוניים.

מכתבים מערי המדינה.

לבוב. בעירנו הופיע הר"ר בורנהימר מקלן, מנהל הקרן הלאומית, למטם עצה בענין הסתדרות המוסר הנכבד והרחבתו בין שדרות עמנו. אנכ הואיל ארחנו זה, עפ"י בקשת ח' „תקות ציון“, להרצות בשבת ע"ד התנועה הציונית בכלל ומטרת הקרן הלאומית בפרט. בנאומי הארוך הוכיח במופתים חוהבים ונכוחים, שבכחנו היום לרכוש לנו חלקת ארמה בארץ אבות באמצעות התנאים, שבראו מנהיגי התנועה ושעלינו להתאמץ בכל כחנו להגיע אל התבלית ולמשוך אחרינו את אחינו בעלי הון, וכאשר נתישב ונתאזרה על ארמתנו לא יהיו איש לרויך עליה או לקחתה מידנו בכח האגרוף אחרי שהדור הצעיר, שיקום אחרינו ירע לשמור ולהגן על זכויותנו. — הרובר, שתיר את הארץ בלוית מנהיגו המנוח הרצל וכענינו ראה ובחן כמה מן היבלת לעשות ולתקן בפעל, הראה ברכבים חמים על המוסדים החרשים, שנבראו זה מקרוב בא"י ושחיבת כל אחר מאהנו לתמכם בכל עני, כמי הח'

„להכשרה-הארץ“ (Palastina Land Derelopo-ment) והח' לננין כתיס ביפו ובשאר ערי המדינה. — הרובר הוסיף לדייק, שמאחר שעפ"י התכנית אין הרשות ביר מנהלי הקופה הלאומית למכור לחלושין את אדמתה, שרכשה לה מכסף עמנו וביותר אחרי שבכח מסורתנו אסור למכור קרקעות בא"י לצמיתות, ע"כ הנתן הארמה כחכירה לפועלים עברים ליוכל שנים והארמה תשאר בתור קנין עולם ברשותו של עם ישראל. ויען שהעבודה בשדה ובכרם תהיה עפ"י שמה השתפות ויכול המושבה ימכר ביחד על חשבון כל יני המושבה, יש לקות, כי כל אחד מהפועלים (החוכרים) ישתדל לעורר את שכנו וחברו לעבודה ולמעשה מנקודת אמרטי עצמו, אחרי שמוכת כל המושכה המשותפת יחשב לטובתו הוא. — כננין הבתים בא"י הנחוצים מאז נרויח בכפלים, ראשית שבכנין עצמו והספקת צרכיו יתעסקו דיקא אחינו ולא נכרים ועי"ז המצא עבודה יפעולה ידים להרבה בע"מ וביותר — שכזה יזולו הדירות, שקשה להשיגם עתה אפילו ביוקר הרבה. לעומת זה צייר לפנינו הנואם עובדות מרגיזות מהכנסות השקלים. בראשית יסוד השקל עפ"י הצעת הפרופ' שפירא ע"ה עלתה ההכנסה למאה אלף כרק בשנה ועכשיו ירדה עד 65 אלף מרק. הנואם חשב ומצא, שילוא הבנינו את השקל רק עשרה למאה מ"א מיליונים יהודים, בי אז עלה לסכום של מליון שקל בשנה ויותר, ומתראוי לציון שע"י הבאת השקל להקופה יתברר חשבון השקלים ומספר הציונים הסרים למשמעת התנועה.

כוכוח ומי"מ, שנפתח אחרי סיום הנואם, התערבו בני הפו"ץ וכדרכם תמיד סכסכו איש ברעהו והשאון קם עד שנאלץ היובר למגור את האספה.

פכ"ב.

ויין. מפני קצר הזמן, שנשאר לזכות התקציב בפרלמנט, נקצבו שעות מצמצמות לרבור לכל מפלגה. לקרוב היהודי נקצבו שעה ומחצה. כשבוע שעבר דברו אדולף שטנר וד"ר מאהלער וכשבוע הזה ירכר ר"ר שמראוכר. שטנר הזכיר, כי ארבעים שנה ישנו צירים יהודים בפרלמנט ובפניהם וגם בהסכמתם נוצרו חקים לנזק עמנו. עתה נשתנה הדבר, בצר העם הפולני והרוחני קם העם היהודי ובחפץ נפש שלח באי-כחו אל בית הנאמנים. באירפה ישנם בוחרים ולנו ישנם גבורים, כי כל המוסר בגליציא דעתו נגד הקנדרט האופיציאלי מוסר נפש ממש. המשניח על המסים מוסיף לו על המס, הנהגת העיר פוסלה את הרשיון לעסקיו, הנהגת הבנק נועלת דלתה כעדו, רופא המחוז אוסר את פחורתו, שר המחוז נועל את חנותו, המורה מכה את ילדיו, השומר גוזל חרותו והריק שבעתונים לועג לאיריאלי. לעמת עצת שמיר, שלא יעסקו היהודים במלאכות נקיות וקלות, בי-אם יעבוד עבודות קשות, אמר הדובר: העצה הזאת אחרת לבא. לנו לבגריסלב ותרוא אלפי יהודים יושבים במערות ועובדים י"ד שעות ביום, להוציא זהב בשביל מיליונרים זרים והמות המיר לנגד עיניהם. לנו לניו-יורק וללנדון ותרוא רבכות יהודים עובדים בזעת אפים בער ככר לחם. כרם נתכבדה ולא באדירי הכרוא. הדובר דרש זכות בחירה כללית ושיה לועד המדינה ולמועצות הקהלות. בתור יהודי ובתור דמוקרט לא יסכים לתקציב של שני מיליארדים לממשלה הזאת. — ממחרת רבר הר"ר מאהלער, בדבריו, שהיו בנויים על יסודות מרעיים, כרר את נקרת-המצב של הקלוב היהודי. בתחלה דבריו עמדו סביבו רק צירים מעטים, אך מעט מעט התקצבו סביבו קהל שומעים גדול והקשיבו לרבריו המחובמים ושלמו לו בקולות הסכמה ותהלה. — בתחלה בקר הרובר את הנמיה לאחור, שכל הדברים באוסטריא חוזרים בהסכסוכים הלאומיים. אח"כ עבר אל הסכום כעד המינסטריים לחנוך ולדתות. כ"א מיליון מוציא המינסטריים לצרכי הדתות השונות, אבל כאלה אין אף פרוטה אחת בשביל הדת היהודית אף שגם היא יכולה בצרק לדרוש תמיכה בכל הדתות האחרות. ואין זה ענין יהודי, אלא ענין הצדק. הרב כקהלה קמנה, שאין הבנסיתו מפיקות למחיתו, איך יוכל להקדיש חייו לעניני קהלתו? מאין לו התלהבות

אמנם בין יתר התקנות של החברה הואת ישנן כמו אלו: מוסדות של חסד, בתי מחסה ליהומים, בתי תלמוד תורה; למסור את בני העניים לירי אומנים חרוצים, המיכה חמרות לתלמידו הישיבות, בתי תמחוי ומעונות כולל ועבודה בעד מחוסרי עבודה בגלל קדושת השבת, וגם משתדלת האגודה: לתת חופשה מנתיבה בשבת להתלמידים היהודים בהגימנויות הכלליות, לתת חופשה לאנשי הצבא בשבת, להאכילם מאכלות כשרות, להתיר שיהיו מלובשים כציצית וכדומה או להאכיל את היהודים היושבים בבתי מאסר מאכלות כשרות וכדומה.

וכן לכאורה פרוגרמה החברה ומטרותיה יפות ומועילות מכל הצדדים והאופנים. אבל נשאל: האם אך לנו נאמרו כל התקנות האלו מהשפה ולחוץ או תהיה להם גם איזו תפיסה בחיים במעשים מוחשיים וממשיים ובעובדות קימות?

כי אם מצד המציאות נתבונן, אזי אי אפשר בשום אופן, יהיה לינאלי או לא לינאלי, למלאות את כל הדרשות האלו. מצבנו הוא ברוסיא מקושר ומסובך עם החיים הכלליים ברוסיא ולשנות את החוק השליש בגלל רישות של איזה קבוץ-רבנים — אי אפשר הוא ולמה לה להממשלה לעשות הוצאות בגלל איזו מספר של יהודים בצבא ובלא זה האם לא ילכו למלאות את חובתם בצבא? ובאיזו אופן ימצאו הרבנים הנכבדים עבודה למחוסרי עבודה, האם יתפכו את הסדר האקונומי והמסחרי ע"פ שיטותיהם ומחלכיהם?

או כי יכריחו את בעלי הפבריקאות שלא לעבוד בשבת מי יתן להם הבח והרשיון? או מה יתנו החרדים ות"ת להתלמידים העניים אם הלמודיים יהיו אך ורק ע"פ שטת הרבנים והשקפותיהם? האם יתנו להעניים איזה מעמד בחיים או יספיקו להם במלחמת החיים איזו ספוק כלכלי? הפרוגרמה היא צעקנית ביותר ותפשו מרובה, ככל אופן הדרך הזאת מסוכנה היא; כי אם לא תמלאנה כל הדרשותיהם ומטרותיהם אז יחדלו להאמין ברבנים ובכחם, בהשקפותיהם ובמחלכיהם, ואז את נפש העם הם קובעים. (ובכל זאת יפה ההתעוררות הזאת למעשים חיוביים מהדרמתם של רבני גליציה ואונגון, שאינם מראים כל אות חיים ואך לקלקל מעשי אחרים הם מתעוררים לפעמים. המערכת).

בערשאר נ. בן איש יהודי.

מקורב ומרחוק.

שונות. ביום כ"ב לחדש זה יתחיל הכאנק האוסטרי-אונגרי להוציא שטרי-כסף חדשים בני עשרים כתרם. השטרות הישנים יתקבלו בפרעון רק עד סוף יוני 1910 ויתחלפו בכנגד עד סוף יוני 1916. — המניסטר האוסטרי לחנוך ר"ר מרכט הוציא פקודות לכל מנהלי בנמנויות, להסד את אופן בחינת התלמידים ועלייתם ממדרגה למדרגה, לשום יותר לב להכנה ולהשכלה מאשר למלא את חלקי התעודות. תלמיד שנכשל בענין-למוד אחד יכוד עוד לעלות ממדרגתו אם הוא מכשר בכלל. — בתור החרים באיטשאן בחינא נפתחה האדמה בארך מילומטר אחדים וכפרים אחדים נכלעו בתהום עם כל היקום אשר בהם. — כפרם המעובית שדרו המורדים ב"ח כפרים. יושביהם מכקשים מפלש אצל קונסול רוסיא באורמיא. — ביום ט"ו לח"ו נמלאו עשרים שנה למלכות ווילהלם השני קיסר אשכנז. — על נהר קונגא באפריקה נשקעה ספינה בלגית, שכעים נפש אדם שחורים נמכעו. ארכעה אירפס. שנמלטו נפלו בידי אוכלי אדם. — הסוציאליים האשכנזי החליטו לרשתדל, כי הקנגרסים הסוציאליים יתנהלו בלשון עספרנמא ובל המוט כין סוציאליים בארצות שונות יתבכ בשפה הזאת וכן יש להשתדל, שהעתונים הסוציאליים ידפסו בשפת עספרנמא וחובה על כל סוציאלי ללמדה. *

מעשה מושקים. מלכוכ מודיעים אותנו: אחינו המושקים המציאו המצאה חדשה להבדל מישראל. את חופת בנותיהם הם עושים רק בכתי מלון של נכרים. את פיש בעיד היכלות מפוארים ורחבים של יהודים. ומלבד

הנרכאים והאפלים. ועוד יוחר: אם אך דברו על מצבנו האי-נורמלי בהספירות הנבוהות, על מצבנו המיוחד והמזור ונשארו ונתנו על אדותיו ביניהן לבין עצמן — גם כן, כמדומני, יכול להביא לאיזה דבר מוחשי ומעשי במשך הזמן; ולנו לעצמיותנו — היה מביא הדבר הזה הרמה-רוח ואמונה בכחותינו, במחון יחזוק.

וכן מתוך המבט הזה, חפץ הדיפוטט היהודי בהרומה, ניסילויץ להרים את השאלה הזאת בהרומה. הלך ודפק על דלתות הפרקציות הימניות לשמוע את חות דעהם. (כי השמאליות ממילא תהיינה על צדו). וכמעט כלן נתנו לו איזו תקוה ובכל אופן לא השיבוהו ריקס. גם אצל ראש המניסטרוס סטולפיץ היה, וגם הוא השיבו, לא תשובה שלילית, אך רברים הנשמעים בשני פנים. וכן הוא הולך ומחפש אחר כל צירקולאר או איזו ניר, שיש לו איזו נגיעה להגבלותיהם של היהודים ברוסיא או איזה יחס לדרשותיו מהרומה, למען היתה השאלה מעוכרה ומוכנה ככל צדדיה וגוניה, פרטותיה ודקדוקיה.

וגם ה"פריינד" (עהון יומי ורגוני כפטרבורג) מצדו, בחפצו לעזור למר ניסילויץ בעבודתו זאת, ובחפצו לעשות את השאלה יותר פופולרית ומוכנה בין העם ושיקכלו בה חלק שוה כל העובדים הצבוריים מכל המעמדים — עשה אנקישתה וגם מכהבים מיוחדים שלח לכל פרנסי היהודים בשאלה: אם להכנים את השאלה בהרומה הזאת או לא? ובאיזו אופן? וכן הולכים ונדפסים זה כחדש ב"הפריינד" מכהבים מאת הדיפוטטים היהודים הראשונים, מעסקנים צבוריים, מרכבים ומראשי קהלות, כלם משמיעים חות דעהם בשאלה הזאת.

עוד לא נודע בכרור מה יהיה הרוב המכריע? לחיוב או לשלילה, כי האנקישתה עוד לא נגמרה כלה. אבל כבר יש לראית, כי רוב גדול יתחם בשלילה להשאלה הזאת שלא להכניסה ברומה כלל. אבל מה היא הסכה?

המה מתחילים לחמט ולנקר בתוך הוכה של השאלה, לבקר ולנתח את כל קו וקו ממנה, עד שיתחילו לפקפק באמתותה ופעולתה של השאלה הזאת ולפחוד, פן יגרע המצב בזה מאשר הוא, שמא "נרגזו את האוזים" וע"י זה יתגלגלו הדברים ויבא לירי פגזומים חדשים ועוד אמתלאות כמו אלו, אשר בהן הננו מוצאים אך הר המצב האי-נורמלי, חולשת ועבדות נכנעת: מתרגלים המה במצבם כמו שהוא ושונאים את החדש רק מפני חדושו ואינם סובלים שום התעוררות כל שהיא בהנומתם, שבה הם רגילים לחיות. *

ובשעה שמצד אחר רואים אנחנו עוכרה עמוסה ואנרגיה פעולותית להקל מעט את מצבנו המסובך והקשה, ומפקנות ושיון-נפש לכל הנעשה סביבנו ואי-אמונה בנצחון המלחמה הפוליטית בעד שווי זכויותנו — הנה מהצר השני רואים אנחנו את ההפך: הרבנות הקיצה להחיה ואחרי בלותה — כמו שאומרים — היתה לה עדנה, והיא באה בכל ארסנלה הרחונן, להביא לירי פתרון את שאלת היהודים, ולהרים את כרן ישראל, שנשפל בימים האחרונים בהכלית השפלות, הן מחוץ והן מבית. *

החברה הרבנותית הזאת נוסדה בשם "כנסת ישראל" כרשיון הממשלה ומטרתה היא: להרים את מצבנו המקולקל ברוחני ובנשמי ולהביא לירי פתרון את שאלת היהודים באופן לינאלי וטהור.

"אמנם" — אומרה "כנסת ישראל" בארגן הרשמי "שלה" — את הצרות, הבאות עלינו מחוץ... אין אנו "מהפארים, שנוכל לבערן בלאחר יד, הצרות האלה, "הנן שבט אף ומטה זעם מאת ההשגחה העליונה, "להקיץ נרדמים ולהעירם — על נקיון בית ישראל "מכפנים. אך כזאת אנו כמחוסים, ביאם אך נשתדל "בכל יכול הינו לבער אחרי החרות הפנימיות "ואהל ישראל סבא ינוקה מכל שקץ ופגול ונוהר "מכפנים, אז ממילא גם הצרות החיצוניות יתבערו "ויהיו לאפס. יען הא כהא תליא, כידוע וכל המתבונן "בשום לב להולרות ישראל" וכו' (הקול 19).

לעבודתו ולעוררה באחרים, אם הוא צפוי לרעב ולמחסור? ורבנים כאנה ישנם למאות. לא מהנה אני דורש, כי אם מה שמגיע לנו ע"פ החוק. הדובר עבר אל הצעת שמיר ואמר ששונא ישראל זה הוא כבלעם בשעתו, יצא לקלל את ישראל וברכס, כי הודיע את כל העולם, שהיהודים מרכים לעסוק בחכמה מעמים אחרים ואין דבר יקר להם כמוה. החת להפחית את התלמידים היהודים היה לו לררוש להרבות את התלמידים הנוצרים, שידרשו חכמה כיהודים, אז היו הכל מסכימים לו. הננו פה מתי מספר, רק ארבעה בתוך הקט"ז איש, אבל עוד קול אחד לנו, המכריע כנגד מאה אחרים, הוא קול הצדק והישר... לעולם לא נחשה, אם ינסו להפוך אוהנו, אורחי הארץ הזאת, לאביזנים, מלקטי פרורים החת שלחן התרבות האירפית. אלפי שנים אסרו עלינו לקנות קרקעות ועתה יבאו עלינו במענה, שאין לנו עובדי ארמה; והיום יחפצו לסגור בעדנו את בתי הלמוד, למען ההנפל עלינו בעתיד, כי אין בנו חכמים. בער חובות אורחים שנמלא אנו דורשים זכויות אורחים ולא "זכויות יהודיות". כלכם יודעים, אדוני, כי בראשית הציביליזציון, כאשר פה במבור אירפה היה הכל פרא כמו במבור אפריקה, כאשר לא ידעו עוד אף באהוגא חכמה ואמנות, כבר היו לנו, העם הנענה והנלחץ, ארמנות אדומים, היכלות נהדרים, חכמים, משוררים וסופרים ואל אחד יחיד, שהוא היום אלקי העולם. איזה עם נלחם יותר ממנו בעזו בער חפשו ובער דתו נגד רכים ועצומים ממנו, איזה עם הראה יותר ממנו עד הרגע האחרון של קיום ארצו מהו כח יאוש עדין? ומה אנחנו דורשים מכם, אדוני? רק שזרע הנבורים והנביאים ידע את מעשי אבותיו ומסורתם ויבכרם לבל הביש זקנתנו את ילדותנו, כי מעשי אבותינו, יחיו ויפעלו בנו. ומאתכם נדרונו: ככרו בנו את עצמכם ואת קניניכם. *

— ביום א' ש"ז היתה פה אספת הדיסטריקט הצינוני. סדר היום היה: א) ההסתדרות; ב) הצעות ע"ד בחירת הועד המרכזי בקונפדנץ בכרין; ג) דו"ח; ד) יער הרצל. וביותר הושם לב לענין מר מורק. אחרי זכוח נמרץ החלט בזה: אחרי שהבעת אי-האמון מאת הסתדרות הצינונים באוסטריא הפנימית נגד יועץ הבנין אסקר מרמורק היתה רק קריאה הנר על מעשיו הפוליטיים הצבוריים, אבל עולה לא נמצאה בו, מחליטה אספת הגליל, לקבוע ועד, שיבחון את הדבר, אולי יצילו את כבודו. — נעשה אפא שנוי בדרך הצינונים השורטים עתה פה. אולי ישימו זאת אל לבם גם הדיר ברודא וחבריו בלכוב ויעשו בקרת למשפט הורוויץ — לזר, אשר מנקודות רבות משפטיים יש לערער עליו. בזה לא יטהרו את "המצפה" לכה, כי אם גם את עצמם.

א. ב. ווער נער.

מכתב מרוסיא.

סקירות והגינות.

המצב האי-נורמלי והתנאים המשונים שבחינו הולידו אצלנו מין פסיכולוגיה משונה וורה ככל מעשינו ופעולותינו. — לפעמים בשעה שנולד אצלנו איזה רעיון מוחשי ומעשי, שיש לו איזו תפיסה בחיים או שיביל להביא איזו פעולה לחינו, אזי מתחילים אצלנו לנתח ולבקר את הרעיון הנולד, לחמט ולנקר בתכן הדבר, לחקור אם לקבלו או לא. ובאיזו יראה משונה ופחר צדרי מתחילים לפוצץ את הרעיון המעשי בהשערות מדומות וסקירות שליליות — ער אשר ממילא יקבל צורה משונה ומזויפת. האמצעים מתחלפים והמטרה נעשה כמושטשת. וכן מתקבל הרעיון בצורה כמעט אחרת ממה שהיתה לו לפנים. לפעמים נולדים אצלנו רעיונות דמויוניים, דרופים, בלי שום יסוד ריאלי — והמה מתקבלים כלב אחד, בלי שום בקור ונתוח.

כמדומני, כי לכל איש יהודי הגר ברוסיא ידוע, שמצבנו פה אינו מן המוכחרים ובי בארצות אחרות חיינו יותר נאותים; ושווי-זכויות או אך הרחבת החום המושב יוכלו להביא גם כן איזו אור לחינו

מה שיחטאו בזה נגד אחיהם, שהם מפקיעים כספם לירי שונאים, עוד ינערו את השער בפני המשמשים ומשרתי הקהל, שמקור פרנסתם הוא שמחת בע"ב יהודים, כי שמה לא יהינו לבא. הרב"ד ר"ר קארא היה הראשון שפרץ נגד והשיא את בתו בהיכל געארג. לוא פקחו המושקים עיניהם וראו איך ישלחו אחריהם בעלי המלון הנכרי אצבע בהריקם את כיסיהם.

לתקנת הנודרדים. כפטרבורג נוסד ועד חדש לעניני עמיגרציה היהודית מלבד זה של היק"א, שאינו ממלא חובתו. הועד ייסד סניפים בכל ערי תחום המושב והחף, ליעץ את הגולים ולעמוד לימינם בעד הנדירה, גם ייסד ועדים בארצות, שישמה יבאו הגולים, להמציא להם עבודה. בקרוב יקהיל הועד אספה כללית מכל ערי רוסיא, לסדר את הארגוניציה של העזרה הזאת.

ירושלם וחיפה. שתי הערים האלה בארץ ישראל מריבות עתה זו עם זו על-אדות בית הלמוד הגבוה למטכניק, הנוסד בא"י ע"י חברת העזרה האשכנזית. ד"ר פאול נתן מתעכב עתה בא"י שנית, להכריע ברכה, החברה נוטה לייסד את הבית בחיפה, כי העיר הזאת על חוף הים מתפתחת יפה, התעשייה והחרשת פורחות, נמל חדש יבנה שם עתה ומסלת הברזל משם לרמשק ולמכה ולאירפה עושה את העיר למרכז נכבד למסחר ולחרשת ולתרבות, לכן יש להבטיח גם ליהודים השפעה על העיר הזאת. שלא תפול בירי זרים, אבל יהודי א"י דוחקים לייסד את הבית דוקא בירושלם, מרכז החיים היהודיים והקולטורה העברית. הם מפחידים, כי בחיפה יעמוד המיסוד תחת השפעת האשכנזים, גם שר העיר שם עינו רעה במסודות יהודיים, בעוד שבירושלם לא יהיה כל מכשול וחמוסד ישאר עברי נמור.

מן החברות. ממוסטי הגדולה מודיעים אותנו, כי באו שמה ביטבוע שעכר שני אבירי ההתכוללות ד"ר קאהל וד"ר מערווין מלבוב, לדרוש להתכוללות ולהזויר מפני הציונים, המביאים "סכנה" על ישראל. חברינו בעירה היא מתרעמים, שאין באים שמה גם אנטיטרים ציונים. להשיב את העם לעמם. — בזאבנא מתחיל הרעיון הציוני להכנס בלכות הצעירים ויש לטוות שבקרוב תוסד אגודה. — בגלוגוב נוסדה חכרה קולטורית בשם "יהודה" בעזרת הועד המחוזי ברישא. — מבוריסלב מודיעה אותנו מ' חנה קנפל, כי ביה"ס העברי, שנוסד ע"י הח' "שפה ברורה" ושפעל הרבה להרחיב את ידיעת שפתנו ודבורה בתוך הצעירים ואח"כ התרשקה הח' בעבודתה והמוסד התמוטט, נוסד עתה שנית ובסיסו נכון כבראשונה. — מזורבנה מודיעים אותנו, כי רכ העיר רה"ג מו"ה פינחס הורוויץ, שאינו מצטמצם בראמות של הלכה, אלא דואג גם למצב הרוחני של עדתו, יסד שם ב"ס עברי על יסוד השמה החדשה ומקדיש כל כחו למוסד הזה. גם ראש הקהל מר מרדכי וויזל משתדל לכנס את ביה"ס עד יסוד איתן; הוא מקדיש גם כספו וכחו למוסדים צבוריים וחנם מפל עליו איש בליעל רבות מנונות במוניטור.

בישורה טובה. הנהגת דגמניזם העברי באונג' ברוד מודיעה אותנו, כי היא מוכנה לקבל עשרה תלמידים, שבקרו עד עתה גמניזם של הממשלה בנהיציא, למחלקות ב', ג' וד' בלי תשלומי שכר. אולם דרוש שתהיה להם ידיעה לכה"פ בתנ"ך וראו פרי טוב בלמודם עד כה. ההורים מוכרעים להתחייב, שלא יחזירו עוד את בניהם אלה לגמניזם כדלי. התלמידים, שיבאו לשנה הבאה לגמניזם העברי, צריכים לחקרים לבא מיר, למעי יתכוננו בשפת אשכנז, שהיא שם שפת הלמוד.

עיד העולים לא"י. מא"י מודיעים אותנו: צעירים חזקים הרוצים לעבוד בא"י בשדה ובגנים יכולים לבא ומצאו עבודה במושבות בקביעות, ואינם צריכים לשאול שאלות בתהלה. אך בעלי מלאכה או סוחרים הרוצים לעלות ישאלו בתחלה את פי הועד ביפו על שם M. Scheinkin, Jaffa, Palästina.

משפט הפגרום בכיאליסמוק. בכיאליסמוק החל משפט הפגרום הנורא, שהיה שם לפני שנתים. עדים יהודים ונוצרים מעידים, כי בשעת הריגת היהודים עמדו אנשי צבא ושוטרים, איומים הם ספורי העדים ע"ד האכזריות המיוהדה בפגרום הזה. (אונזער לעבען).

מארץ הפרוצנטים. הנהגת העיר באדסה מסרה רשיון לפירמא בלגית לבנות מסכה אלקטריית בחוצות העיר והתנתה עמה תנאי, שלא תמנה יותר מכה פרוצנט פועלים יהודים. היהודים באדסה המה שבעים אחוזים ממאה בעיר.

גמול' החונף לרשע. כאשר בא ההגמון הקתולי מסרגוב למיעלעקן, לבקר צאן טרעיתו, הציבו גם ראשי היהודים שער נצחון יפה לכבודו ויצאו למראתו בס"ת וחכו לביאת הגואל הזה. כאשר נכנס הצדיק לעיר לא פנה כלל אל המושקים ולא דרש שלומם. ראשי הקהל שבו אל בתיהם וזעפים וחווי ראש. ובכל זאת בשעת בחירה ילחמו אלה במסירת נפש בעד הקנדיט הנכרי ויכרימו את אחיהם כמו שהכלים ההגמון אותם.

בערי מומים. בעתון לסטטיסטיקה יהודית ישנו מאמר ע"ד בעלי המומים שביהודי רוסיא, לפי ספירת העם משנת 1897 היו ברוסיא 246900 עורים וביניהם 5119 יהודים. חרשים-אלמים היו 124.513 וביניהם יהודים 4713, אלמים 34.247 וביניהם יהודים 1781. שוטמים ומשגעים היו 117.709 וביניהם יהודים 4980. מספר כל בעלי המומים ברוסיא 524.458 וביניהם יהודים 16.593, וזה פחות מכפי מספרם בין יושבי רוסיא. מזה ראינו, כי הארגניסמוס היהודי ברוסיא בריא מזה של שכניהם. אבל יהודי רוסיא (הם בריאים ושלמים גם מאחיהם בארצות אחרות. הנה בין מאת אלף נפש אדם בפרוסיא נמצאו בנוצרים 253 שוטמים וביהודים 491 (כמעט כפלים); באונגרן היו בנוצרים 49 שוטמים וביהודים 100; באוסטריא בנוצרים 49 וביהודים 68 וברוסיא בנוצרים 94 וביהודים 98. וכן הדבר בעורים. בין מאת אלף נפש אדם בפרוסיא ישנם בנוצרים 65 עורים וביהודים 104; באונגרן בנוצרים 86 וביהודים 77 וברוסיא בנוצרים 197 וביהודים 101.

דיין שאינו הגון. "הסכנה דיין שאינו הגון כאלו נוסע אשרה"; האינך מבין את המאמר הזה? פשוט הוא, כי דיין הגון, אם ישנו בעיר, יקההו לעיר אחרת גדולה וחשובה ממנה, אבל אם יכנו דיין שאינו הגון, ישאר לעולם בעירו כעץ נטוע במקומו. ש. ה.

משרה הספרות והמדעים.

העמים העתיקים וישראל.

מאת מתתיהו מיוזש. (המשך).

במצאות היו היהודים, מלבד במקרי ההתקוממות, כשבקשו הנכרים לכטל את הדת הישראלית, נתנים נאמנים לממשלה הרומית, למרות כל רגש החפשי הנטוע עמוק בלב היהודי. בדעת היהודי שאלמלא מורא המסכות איש את רעהו חיים בלעו (אבות פ"ג, ע"ד ד'), לכן מצא לו לחוב להיות לו אימת מלכות (זבחים ק"ב). וכחלק כבוד למלכות (מכלתא י"ב ל"ב) ולהשתדל אף לרוץ לקראת מלכי או"ה (ברכות מ"י). ברומי כנו היהודים את בתי הכנסיות בשמות קיסרים לכבודם. כן על שם אוגוסטוס, אנריפוס¹, אסוירוס². את הנזק המגיע לו מן ההתפרדות והתגדרות ידע היהודי והיו גם רבים, צופי עתידות, שבקשו לבטלן. בימות אלכסנדר הגדול היו יהודים רבים, שמאנו לכטל את קשר החתון בין ישראל לנכרים, כיניהם היה אף הכהן הגדול (Antt XI 8). המתיונים בימות אנטיוכוס אפיפנס שאפו להתאחות עם העמים אשר סביבות ישראל, כי מיום שנפרד ישראל מהם הגיעה לו רעה רבה (א' חשמ' א' י"א). הורדוס, שנפשו היתה יותר יוגית מאשר יהודית (Antt XIX 7), בנה בירושלים תיאטרון ובקמעת ירושלים אמפייתאטרון (I. c. XV 8). והנהיג משחקי תחרות יוגית ואף את הקרקסים (שם). ובערים שאין רוב יהודי בנה אף מקדשי ע"ז ופארן בפסילים ותמונות אליים (I. c. 9, 5) וחדש ביון אף משחקי אולימפוס (I. c. 10 3) רק למען ואחות את הנכרי (עם היהודי, אנריפס המלך בנה תיאטרונות

בכמה ערים (I. c. XIX 7) ואף גמניזם (XX 8). שאיפת האחרון האירה לפנינו, אבל האחרון הזה היה צריך לפיהם להתרכז בכטול היהדות ושלטון הלועזיות. לכל אלה הנסינות התנגד כלל ישראל. אידיאלי שר עם ספר הספרים היו חזקים ונשרשים היטב מלהשמד ע"י איוז רוח מצויה או אפילו בלתי מצויה, הם רק ינעו ע"י סערות, אבל לא יעקרו. את הנמנעות הזו הבין האחרון מן אלו, שבקשו לכטל את השנאה ע"י כטול הגדרים, האדם היחירי הגדול, שהוציאה הנצרות הקדמונה, שאול המרמי המכונה פאולוס שליח הגויים. הוא בקש ליצור טפוס חדש, "אדם חדש", אדם עליון; הנשא על ההכרלים הנכחים, אשר אין שם יוני ויהודי, אין מילה וערלה, אין ברבר וספותי, אין עכד ובן חורין (הקולסים ג' י"א); אבל הוא ערבב שלא לצורך, משיח צלוב שהוא מכשול ליהודים" (א' קורנתיים א' כ"ג) לתוך רעיונותיו הנשגבים כלל ישראל לא שם לב למגמת האידיאליסם הזה.

כטול גמור היה נמנע, אבל בכל זאת תקיפים הם החיים. במדינת הים הפסידו היהודים הרבה מן ההורו אשר בההתיחסות הרתית נגד הנכרים. חכמי א"י בעצמם ראו את הנחיצות ובטלו בגולה את כל מצוות התלויות בארץ (פרושין ל"ט); והתירו למכור לנכרים בתים ולהשכיר להם שדות (ע"ז כ"א). מה שהיה אסור בא"י, ורק ביום אידם אסרו לשאת ולתת עס'הנכרי (שם ז). ולא ג' ימים לפני האיד וג' ימים אחריו, כמו בא"י. את התספורת באופן נכרי התירו לקרובים למלכות (סוטה מ"ט); קדושין ע"ז). יושבי חו"ל לא עמדו בזה, לא הסתפקו בקצנסיות כאלה. היהודים הלכו אל התיאטרון (מעשה השליחים י"ט ל"ג) ואף התעסקו בעצמם כאמנות החזיון, נודעים שמות משחקים (אקטורים) יהודים; אלימירוס מימות נירון ופאוסטינה מימות מרקוס אורליוס. היהודים החליצו את עצמותיהם בגמניזמות, ומפני שהיה להם מפגע בשמן יאל נכרים, שהיו צריכים למשוך בו (Antt XI 3), ראו חכמי א"י את עצמם מוכרחים, להתיר שמן של נכרים, מפני שלא פשט האיסור ואין רוב צכור יכול לעמוד בו (ע"ז ל"ו). היהודים היו הולכים בחו"ל למשתה של נכרים, אם אמנם שהערימו לאכול ולשתות ממה שהביאו עמם בעצמם (ע"ז ח'). בא"י לא נחה דעת הפרושים מן ההשתתפות הזו עם הנכרים ואמרו שבח"ל בני ישראל הם עע"ז בטהרה (שם) והזהירו מלצאת לחו"ל "שמא תעבוד ע"ז" (אדר"ג פכ"ו). השפעת הפרושים על יהודי חו"ל לא היתה יכולה להיות גדולה, לכל היותר ככל פלך ופלך היו מושיבים בחו"ל מנהדרין (מכות ז'), רק בעיר גדולה כאלכסנדריה היה בי"ד קבוע (כתובות ב"ה). ליהודים הפוזרים היה נקל להסתגל לדרכי רוב יושבי הארצות. שמע "התקנות" וההלכות למשה מסיני" וההקבלות" ע"פ רוב לא הגיע לאלו הנמצאים מחוץ למעגל הפלשתנאי. גליות של שאר ארצות אין רעתן מיושבת עליהם ככנות" (מנחות ק"י) ואין שם בקיאים לשמה ככתובת גמין (גמין ב"ז), והם דומים לכותים (פסחים נ"א), אף חסרובים יותר בא"י לא דמו אזנם לחרושי הזקנים, הרחוקים מורם החיים. הלודים היו מזלזלים בדברי חכמים (ע"ז ל"ז), ובני א"י חשבו אותם בעד זה לגרועים מקסמים (שבת י'). "קיסרין היתה מדינתא דהרופיא וגרופיא (שהש"ר פ"א ו).

ובכל זאת, אף שהיהודים במדינות הים שנו את עצמם, פרקו מעליהם עול כמה מנהגים מבדילים, שאפו להתדמות. היו מעשירים רק למצוה. לא רק הדת העיונית נשארה נכדלה, אף קצת מנהגים יסודיים לא נתנו להתבטל. יהודי חו"ל דקדקו מיוחד במילה (שבת סד'). ובשבת (שם ק"ט). השנויים בדיני שבת היו רק פעוטים, בחומר ההדלקה (שם כ"ג) או ברפואות, ר' מתיא בן חרש, שחי בחו"ל, ברומי, התיר כנראה כדרכי בני רומי, להטיל סם בשבת דהחושש בפיו (יומא פ"ד ז'). למרות כל נשאר יהודים ובני א"י אמרו, שאם יכרתו הם או ויהיה המחנה הנשאר לפליטה, אלו אחינו שבבלות" (ב"ר פע"ו). החצאינות שבהתבוללות היהודית לא הניחה דעת איש. היוגי לא כעם על מנהג זה או אחר, הוא התמרד נגד כל מהות הדתבוללות וההתגדרות. הכטול של המתבוללים היה רק כמותי ולא איכותי. היהדות בתור צבור היתה בכל זמן קבוע נכדל, שלא רצה או לא יכול להנמס בתוך העם יושב הארץ. התגדרות, במדה פחות

¹) Vogelstein & Rieger: Geschichte der Juden in Rom I 12.
²) I. c. 34.

נכרך במו"ט את דודנו החרף מר אהרן לארוסו עם מ' פערל בת הרב הג' הר' אייזיק פאפערש מברודי. האחים י' ומ' ראונער — בוצניוב.

בקיל צהלה ורנה הננו מביעים במו"ט לש"ב מר אליהו שמואל שוועבעל לארוסו עם מ' נעמא פֿעלדער מאסמיאנאווא. מו"ט לכל המשפחה. אברהם ויוטא הינדא דאמיניץ — חירוב.

ארשת שפתי יערב לפניך בכמו"ט רעי אהובי ב"ד מר מענדל האַפֿשטעטער מכנניא לבואך בבית האידוסין, את מ' מינדל צעלניק מכריגל. מו"ט גם להורין. זלמן הערציני — ווישניץ.

ברגשי אהבה ורעות אברך במו"ט את ידידי היקר מר סנדר בלום ואת בחירתו מרת פריידא לנדא לחתונתם. מו"ט לאבותיהם ולמשפחתם. ישכר דוב צינס — יאברוב.

ברוב גיל וחדוה הנני מברך את ידידי מר בנימין זאב בעער משמשולקע לחתונתו עם מ' ח' גראם מזמיגרוד. עוריאל קלוגמאן — קראקא.

מקירות לבם מברכים במו"ט את רעם מר יהודה ליב מענענבוים לחתונתו עם מ' רחל לאה קאפאן. חבריו זלמן דוב כאנגער ונפתלי מענענבוים.

במו"ט הנובעת מעמק לבי הנני מברך את רעי מר יהודה ליב מענענבוים ואת מ' רחל לאה קאפאן לחתונתם. אריה ליבוש מענענבוים — גאלאנורי.

מעמקי לבי אברך במו"ט את הרב רנאן הגדול מו"ה פינחס הלוי איש הורוויץ האכ"ד פה ואת הרבנית לחתונה בתם מ' ריזל עם מר גרשון פרייליך. מו"ט לזוג! פיבוש מלצר הכהן — בראדשיין.

את הרב הנאון אב"ד ור"מ פה מ' פינחס הלוי איש הורוויץ ואת רעייתו הרבנית ואת בתם מ' ריזל עם חתנם מר גרשון אברך במו"ט. איצי שפארער — בראדשיין.

בלב מלא אהבה אניש במו"ט לכבוד ש"כ הרב הנאון מו"ה פינחס הלוי איש הורוויץ האכ"ד בכראד-שיין ולזו' הרבנית לכלילת בהם. ארי' ליבוש אפאמהעקער — בוברקא.

מעמק לבי וברגשי אהבה אברך במו"ט את ידידי מר יהודה שמיעדט מהורודנקא לחתונתו עם מ' רחל קאפֿלער מקולוביא.

שמואל יצחק — לינדענבערג. זאב ווייך ורעייתו מינילניצה מברכים את מר יהודה שמיעדט מהורודנקא לחתונתו במו"ט.

מעמק לבתי אבא נברכתי לרעי מר קלמן רעניש ממאשיסקא לארוסו את מ' רחל קאך. מו"ט גם להוריו. יצחק פֿאסט — מאטשקאוויצע.

ברגשי אהבה וחבה אברך במו"ט את אחי מר יהודה ליב בערנשטיין לבאו בכרית הנשואין עם מ' מרים דיסמענפעלד מלאפאטיין. מרדכי בערנשטיין.

מקרב ולב עמוק הנני מברך את אחי מר יהודה ליב לבאו בכרית הנשואין עם מ' מרים דיס-מענפעלד. אורי בערנשטיין.

גלוי דעת.

אודיע כזה לרבים, שאיני חבר להמוסד "סיני". חשבתי מראש להשתדל לטובתו ולכן הסבמתי להזכיר גם את שמי בין החתומים על הקול-קורא "סיני", עתה אני תוהה על הראשונות וידי מסולקת מן המוסד הזה לגמרי. ד"ר יעקב נאכט.

אל אחי בקראקא.

כבר העתרתי אליכם דברי כמכתבים וע"י רבנים וצדיקים, שהזהירו אתכם ואת השוהף וגם את ה' קלוגער, לעשות סדרים בעניינינו במרם יתפרסם דבר הנבלה והקלקול שגרמהם. עוד יש עת להציל, ואם לא השמעו חוששני, שתהיו מן הציעקים על מה שעבר ורק אתם תהיו חייבים באחריות הנוק העצום, שהי' ושעתיד להיות. אין עונשין אלא א"כ מהירין, ראו התריתי בכס, אני את חובתי עשיתי, בבקשה מכס מנעו עצמכם מבוזין ומכלמת נצח. פינחס לאנדא — פאדגורווע.

נדבות בשביל ארמנת יהודה שטיינברג.

שבח וואלקאווסקי 2 כתרם, שמואל שפירא 3 ב', שמואל ווינער 2 ב', א. פינעלעס 2 ב', י. מאפעט 2 ב', ש. וו. א' אכספעלד, סיני אלכסנדרוביץ, ז. בערנשטיין, פ. ספיר, ש. ביעגעלאייזען, פ. ה. וועט-שטיין, גאלדבערג, י. שפירא — כל אחד בטר אחד. ס"ה 20 כתרם.

Table with 2 columns: Name and Address. Includes entries for 'בתיא ראמה' and 'ארהן עלפענביין'.

החתומים מטה מברכים במו"ט את מר ברוך לנדא לחתונתו עם מ' שרה הארן.

טוביה ווענדוס, שמעון איבערספעלד, שלמה ווערדינער, צבי לוריא — אנטווערפען.

בשמי ובשם החברה האורחית "ציון" פה הנני מברך את חברנו מר ברוך לנדא לחתונתו במו"ט. מענדל כ"ץ — קראקא.

הנני מברך את הציוני מר ברוך לנדא לחתונתו במו"ט. אבא פינעלעס.

הנני מברך במו"ט את ידידי החביב מר ברוך לנדא וכלתו מ' שרה הארן ליום כלולתם. שבח וואלקאווסקי.

הנני מברך את מר ברוך לנדא לחתונתו במו"ט. ש. מ. לזר.

ברכת מו"ט אברך את רעי מר ברוך לנדא בבאו בכרית הנשואין עם מ' שרה הארן. משה ראמה — קראקא.

הריני מברך את ידידי הנכבד מר ברוך לנדא לחתונתו. שמואל ווינער — קראקא.

הנני מברך את ידידי וחברי לדעה מר ברוך לנדא לחתונתו. ח. פ. לייסמנר — קראקא.

ברגשי כבוד נברך מעמק לבנו במו"ט את מר צדוק הארן ורעייתו בקראקא לחתונת בתם מ' שרה עם מר ברוך לאנדא. משה שפינדעל ורעייתו — קאלוש.

הריני מושיט כזה אגדת פרחים לחברי מר משה ויוזפולד לחתונתו עם מ' שושנה מאלאווער מפרמיסלא. נפתלי זיגל.

ברכת מו"ט להסופר משה ויוזפולד ליום חתונתו ראובן פֿאהן.

אתענג להביע ברכתי מעמק לבי לרעי אהובי הסופר העברי מר משה ויוזפולד לחתונתו. אברהם שליספעל — רישא.

ברגשי אהבה וידידות אברך את ידידי הסופר העברי ומנהל הסתדרותנו מר משה ויוזפולד במו"ט ליום חתונתו. משה טהאלער — גלאגוב.

מקירות לבי אברך את ידידי מר משה ויוזפולד במו"ט לחתונתו. יעקב קארפיאָל — גלאגוב.

מו"ט לידידי הסופר הנכבד מר משה ויוזפולד לחתונתו. שמואל צבי ווייס — גרודק.

הנני מברכים במו"ט את המל"ג מר יצחק זינגער מפרמיסלא לארוסו עם אחותנו מרת מלווינא. האחים שלייען — מאשציקא.

הננו מברך במו"ט את ידידי מו"ה יעקב ארנשטיין לחתונת בתו מרת רייזל. יעקב יוסט — וויעלקי אָטשי.

ברגשי גיל אברך מקירות לבי במו"ט את הונג מר יוסף לערניצער ובערמא מאנדעלבוים לחתונתם ומו"ט להוריהם. ל' גרינשפאן — יאשילסקא.

ידידנו ואהובנו מר חיים זאב בירנכאוס! מול טוב לך ולאבותיך לחתונתך עם מ' צירל ליפציע ספיר מפה. ישראל נרום, ש"כ פבל עדר.

כברכה משולשת אברך את ידידי ורעי מר חיים זאב בירנכאוס כרוזאודוב לחתונתו. יצחק דוב ראזענבערג — ברהין.

ברגשי ידידות מביעים ברכתם מו"ט למר אברהם ליליענבוים ורעייתו ליום הביאם את בנם הכבוד לביתו של אברהם איבנו פינחס פיעלפרייד ורעייתו.

בשם אגודה "עבירה" בפדהאיצה הריני מברך את סגן הראש מר אהרן עלפענביין לארוסו עם מ' בתיא ראמה מקולוביה. נפתלי זיגל.

או יותר גדולה, לעולם שלמה, המנהגים המפירדים, אם מעטו או רבו, אבל לא פסמו להתקים, היהודי לא חדל כל ימיו מהיות חומר זר בתוך העמים. בימים שהתפרץ ההלניזמוס וכל המורח היושב בערים התאחד לצבור אחד, אז נראתה בכל תקפה הסכנה במציאות שבט אחד, שאינו הפץ להתחבר אל הכלל. הספרטיזמוס, שהיה לא רק התפלגות, אלא כלל ג'ב נגדיות הפכית בענינים לאומיים, העיר את הנכרים למעשים עקרניים, לשרש את היהדות ולבטלה מן העולם. אנטיזום אפיפנס הציני לו למטרה לערער את "האמונות המפלות" של היהודים ולתת להם מנהגים יוניים, למען תקן את העם המתועב הזה (8). גם כחרבן הבית ראו כזה יועצי טימוס אמצעי להבחיד את העם המתכדל הזה (4), ביחוד כמדינות הים נראתה שאיפה זו מצד הנכרים, טמיעה למחצה אינה כלום. גם בזמננו כל שאיפות המתכוללים הם לאפס. מה לו להנכרי אם נסודות ההברל הן עשרים או רק חמש, לפיהו צריך היהודי להתדמות לו כליל וכל זמן שהיהודי נבדל ממנו אף במצבת אינו עוד יוני, אלא זר. נוסף לזה היו היהודים עוד חוזרים אחר גרים ומוצאים הן בעיני רבים ומוסיפים עשר. "קשה למצא מקום בכל העולם, שלא סבל את הגזע הזה ושלא נעשה בו הגזע הזה לשליט", אומר סמרוני (Antt XIV 7 2), אמנם היו גם יהודים עניים מדוכאים בחו"ל (5), אבל הם לא נראו להרומי או היוני, שלא סבל את הזריות היהודית המתחזקת ומגיעה לשלטון. היונים נבמה מקומות לא נתנו להיהודים לחיות לפי חקיהם (1. c. XIV 10, 7) לחוג שכתות (1. c. 10, 18), באסיה קטנה וקירנאיקה (1. c. XVI 6) ויונייה (1. c. 2), היונים דרשו, שאם היהודים מנסשים לסקל זכות אזרחי או עליהם להעריץ אליהם ואם לא, אז יש לסול מהם את הזכויות (1. c. XII 3), במרכזי המזרח הגדולים היו בעבור זה ריבות ומרבות תמידים בין ישראל לנכרים. בני אלכסנדריה ואנטונויה דרשו כמה פעמים מן קסרי רומי שהיהודים בתור זרים לא יהנו מזכויות אזרח (שם). ברומי גם בראשונה דמסרו ליהודים להתישב באיטליה, וכשבאה משלחתו של שמעון החשמונאי לרומי בדבר ברית ברית, יצא צו, שעל היהודים לשוב לארצם, בעבור שנסו להשחית את מנהגי רומי בפולחן זר של יופיטר סבזיוס (שבת—צבאות?) (6), יבול להיות, שהשפעת שליחי היהודים גברה מאד אז ברומי, כא הרבה קודם לביאת היהודים. בשנת 156 לפני ספ"ה, באה משלחת יונית עם הפלוסוף קרנאדס בראשה, ולה עלתה אז להטביע רושם מוחלט על רוח רומי. גם אז היו אלה (קטו) ששאפו לגרוש את השליחים המקלסלים את הדור הצעיר. (עוד יבא).

3) Tacitus: Hist. V 8. 4) Pesidonius: Reinach 56. 5) Ju enalis: Sal. III 17. 6) Valerius Maximus: Reinach 258.

קול מסיני. חוקר הטבע קארוס שמענע מהאר קולות נפלאים הנשמעים מהרים ידועים ומן הפירמידים במצרים. ההר נאקוס במדבר סיני נחקר על ידי חוקרי טבע כעהרענבערג והאָקל ואחרים וכלם מתארים את הקורות הנשמעים מעליו. ההר נאקוס הוא הר הלול של סלע-חול, שלש מאות אמה קומתו והמטפסים עליו שומעים לעתים קבועות קולות דומים לקול צלצל פעמונים. האירפי הראשון, שהודיע על אדות הפלא הזה, היה הנוסע י' זעצען, שעלה עם חבריו על ההר ההוא. בעלותי שבע מתחת ברכיו קול כקול שריקת הרוח, ומה שער, כי לא ההר מצרצל, כי אם החול המונח על שפוע ההר. אחרי כן ההנבר הקול וההמיר כששה מינימים ובסוף נהפך לקול סער אדיר מתחולל בעת ההיא בקר ארכסנדר הימבולרט את הסלעים על נהר אָריניקו באמריקה הדרומית, אשר בהינן החמה הם משמיעים קולות כקול העוגב. הומבורדט ברק גם את הקורות הנשמעים מעטור ממנון במצרים. הוא פוהר את הפלא, כי הקולות יוצאים מחגוי הסלעים כנשוב בהם הרוח.

לתהון ספרים

בבית מסחרי הגדול נמכרים

קונטרסים בודדים מכל השנים

דפוס ראם כווילנא מכל מסכת אובל למכור את עשרת הקונטרסים הראשונים, כל אחד מחזיק ר' דפוס. מחיר כל קונטרס עשרים העלער, מלכד הפארמא. בן יש לי בבית מסחרי הגדול כל מיני הספרים מכל הדפוסים, הכל כבירכות טובות וחזקות למיניהם. קונים פרטים ומו"ס יפנו נא אלי ברריותיהם ואמלא חפצם על צד היותר טוב. גם נמצא אצלי ברונע שאפלעדער כשכיל בורכי ספרים, מחיר קילוגרם 6.50 כתרם.

Salamon Neuman, Buchhandlung Tarnów.

יצא לאור הספר החדש

השארית הנפש

מאת ד"ר שלמה רובין

מחירו כתר אחד ולמו"ס הנהה הגונה. נמצא למכירה בכל בתי מסחר הספרים ובקראקא אצל א. פויסט. זפ. ה. וועט-שטיין, שפיטאלגאסע 20

יצא לאור

מאגרות החיים

ארבעים ואחד ציורים ותמונות כמחזות החיים

מאת יצחק פרנהוף

הספר נדפס הדר על ניר רגל. נמצא למכירה כמספר מסוים ומצומצם. — מחירו כתר אחד, עם המשלוח עוד 5 הלר, כספק או כמקראה. להשיגו הכף אצל המחבר:

Isak Fernhof, Stanislau.

החברה "מעני הישועה"

מטרת הח' להמוך בידי חולים עניים במקומות הרפואה. פעולתה כבר החלה במקומות הרפואה הגדולים. כל יהודי, אשר לו לב רגש, יבין את ערך המפעל ויעזור להוציאו אל הפעל. כזה נבקש מאת אחינו, הבאים אל מקומות הרפואה, שיקבלו על עצמם עבודת הקדש, להיות באי-כחנו בקבוץ הכסף שם ובחוקתו, למען יעשה החסד הזה בהירר ולא באיסור, בכבוד ולא ככזיון. שמות כל העושים והעושים כזה יהפרסמו בדון וחשבון, שנוציא כסוף הקיץ. הרוצה להיות מורשה הח' יפנה אלינו על פי האדרסה:

Tow. »Majne Hajschioh«, Kraków ul. Dietlowska 63.

כה דהתרא עדיף!

כל החפץ לגלח הזקן בהתר ולא באסור יקנה ממני את אבק-הגלוח החדש

EXCELENT

כשמו כן הוא, טוב ויפה וריחו נעים ומועיל לגלוח הזקן ברנעים אחרים עצהיו"מ. הורא דבר ה' יוצא בזה ירי חובת המקום וי"ה הבריות. מחיר הבה אחת כתר וחצי. שהי הנות שני כתרם וחצי. ע"י נאכ-נאהמע לא ישולח באנגליה.

חיי וגי:

MOSES KATZ

10 Little Pearl str. London E.

ERSTES SPECIAL-HAUS von ECHTEN GRAMOPHONE-PHONOGRAPHE

Engros & Endetail

JOSEF WECHSLER

KRAKAU und WARSCHAU

in Krakau, Grodgasse 71.

רעיונע אויסוואהל פאן יודישען אונד העברעאישען לאטשען. — עכטער קאנצערט-גראמאפאן מיט די מארקע „שרייבערער ענגעל“ זאממט 10 פלאסטען גור 35 פלארין. געמאנד זאל דיענע בעסטע געלעגענהייט פערזוימען פרייזוקראנטע עט הויפטפערזויכניסע אויף פער-לאנגען גראטס אונד פראנקא.

נמצא למכירה מספר מצומצם מאד של

(קובץ א') הפרורים (קובץ ב')

הפרורים אוצרים בקרבם מאמרים, שירים, ספורים, דרמות, בקורת וכו', שהופיעו בשעה, כ"המעורר" הוצאתו. ח. ברנר מאת טובי הסופרים הצעירים. בפי שאי אפשר להשיג בעת קבוץ שלם של "המעורר" ונשארו רק חוברות מיוחדות, בשביל זה לקחנו עלינו את העמל, לעשות מהחברות הנשארות קבוץ שלם, האוצר בהוכר רק דברים שלמים וכל אלה שעמלו להשיג את "המעורר" ולא עלה כיום יובלו כעת להשיג את המציתו שנאסף כ"הפרורים".

מחיר "הפרורים" כתר אחד ועשרים הלר. — כל קובץ מבורך והפשי מפארמא.

מלכד זה ישנם בידינו 20 קומפלטים שלמים של "המעורר" שנה ב' (שנה א' אין) מחיר כל קומפלט 4 קראנען עם המשלוח.

ישנו למכירה מספר מצומצם של הרמה המצוינה, מעבר לגבוליק" מאת י. ח. ברנר מחירה 2 כתרם 40 הלר.

„כנהים" ספור מאת א. נ. גנסון 20 הלר.

— כמקום כסף מקבלים גם מרקאות פוסטה מכל הארצות. —

הכתבת לכספים ולהזמנות:

The International Commission & Export Book Stores London E. 25 Wilkes Street Spitalfield.

מהות המוסר

מאת ישראל סירמים

המחבר העברי הזה סלל דרך חדשה בפילוסופיה והוא מגלה תעלומות חכמה כמסתרי נפש האדם. הוא חופש כל רז. הסכות, שגרמו את הרעות המוסכמות בתורת המוסר של סדר החברה. הוא מהפך את כל השקרים המוסכמים ומעמידם על אמתתם, קורא לכל כלל אנשי כשמ האמת וזמרה מקורו. המחבר הוא פילוסוף עמקן וככ"ז בעל סגנון פשוט ומוכח לכל ככל פרק ופרק הוא מגלה המון אמתיות מפליאות ומחכימות. ספר כזה לא נכתב כהוננו זה מאות בשנים. המחבר באוסט-ריא נמסר ל"המצפה".

מחירו 1.40 כתרם עם פרמא ע" אהרמינסטריא של "המצפה".

תורה עם דרך ארץ

בת הספר הראשון בכל הממלכה, אשר וי ירכשו להם בני יהודים תורה וחנוך כהודי גמור ביחד עם מדעי כה"ם הבלללים אישרי האיש, שיוכל לשלוח את בנו אל

הגימנוזים העברי

אשר באונגאריש בראר תחת הנהגת הרב הגאון ד"ר מאיר יונג, שם ילמרו התלמידים כל עניני הלמוד של גמנוזים וגם תורה, נ"ד, דקדוק, ש"ס ומפרשים, ויהנכו כדרך התורה וי"ש. תלמידים מגליצא ילמדו פה גם פולגית ועליהם להתחנך במחלקת ההכנה פה כשפת אשכנז. מחיר הלמוד, המעון ומוזנות כשרים מחמשים כתר לחדש ולמעלה. יתר הפרטים מודיע:

Rabbiner Dr. M. Jung

Ung.-Brod (Mähren).

למוד מרחוק.

הנני מתכבד להודיע, כי הוצאתי שלשים ושינים מכתבי הוראה ללמוד השפה העברית מרחוק. המכתבים נותנים את האפשרות לכל איש לסגל לו את השפה העברית על בריה בכתב ובפה המכתבים כוללים בקרבם: (1) ספור גדול בשלשים ושנים המשכים מתורגם בשני אפנים; תרגום מדויק ותרגום חפשי, ערוכים לשוב ולתרגם עברית; (2) 719 הערות אל פרקי התורה בדקדוק ובחקר מלים; (3) 997 שאלות בעברית לתרגילי הדבור; (4) כל הדקדוק מראשו ועד סופו מחולק ב33 פרקים עם 76 לוחות עם תרגילים ותחומים ותוכים יטונים; (5) פרקי פסרות בשיר ובפרווא מעשרים וחמשה סוגרים שונים מן היותר חרישים וטובים, ערוכים לתרגם; (6) 32 תאורים וציורים, לוחות מכתבי רעות ומשפחה; (7) 76 ספורים וציורים עבריים, לעברם בתבניות שונות לתרגילי הדקדוק; (8) 79 ספורים, ציורים ומכתבים אשכנזים ערוכים לתרגם עברית לחנוכי התרגום והסגנון; (9) 31 מפתחות לשעורים (83 פתונים); (10) 8 בחינות (16 מחלקות). תלמידו המכתבים האלה עושים חיל להפליא, על זה יעידו מאות מכתבי התודה שבידי פרוספקט הנני שולח חנם. מכתב לדוגמא הכתרא אחר.

S. Walkowski, Krakau, Młodowa 9.

בהוצאת "אביב" ורשה.

יצאו לאור ונמצאים למכירה:

(1) הילך ספר למור ראשית הקריאה העברית (בשיטה הקולית והמטבית).

נדפס בשני צבעים. — מאת א. ליכויצקי. מחירו 25 ק', עם משלוח 29; ככריכה 30 קאפ'.

(2) עברית בכתב (מתורה חרשה להוראת ראשית

ידיעת השפה ועקרי כללי הדקדוק כאותיות הכתב).

— מאת ל. שאצקי. —

מחירו 25 קאפ'; ככריכה 30 קאפ' משלח 4 קאפ'.

(3) כורות העברים היסטוריה מצוירה לכתי ספר ולמהלמדים, בלוית

4 מפות גיאוגרפיות).

מאת ש. דוכנוב.

החלק הראשון של הספר הזה (עד תקופת פרס) נמצא למכירה ומחירו 60 ק'. משלוח 10 ק'.

כריכה פשוטה 5 ק'. כריכה יפה 10 ק'. כריכה מהוררת 25 ק'. המשלוח כתר אכס' אחד מכורך 14 ק', מרקאות הפוסטה מתקבלות.

הכתבת לכספים ולהזמנות.

Wyd. »AWIW«, Warszawa.

Nowolipie Nr. 15.8.

באוסטריא-אונגריא:

L. Fortgang, Kaschau, (Ungarn).

פחמיאבו

ממכרות אשר כפרוסיה משלח

D. Goldstein, Oświęcim

בית מסחר הספרים

א. פויסט בקראקא

יצאה לאור רשימת הספרים נומר 13, המבילה כל הספרות הישנה, כל מיני רומר וספרי למוד לילדים. בקרוב תצא לאור הרשימה נומר 14, שתכיל ספרי השכלה הרשימה נומר 15, שתכיל ספרי זרנן וחזיונות לתיאטר היהודי.

Wyd.: Naftali Hof.

S. M. Lazer.

Ödpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer. Druktem S. L. Deutschera w Podgórzcu

שלום אהרן ראזענטהאל

בעל רסטאורציה בלבוב החוב קאזימירז מתכבד להודיע את כל מכיריו ומכיריו הנכבדים, כי בראש חדש יוני פתח בית-מלון נהדר מאד ורסטאורציה ברחוב הקצבים מספר 13. שניהם ערוכים בכל מכשירי בתי המלון המפוארים ובתי המרוח הגדולים וככל זאת הכל כזול גדול. הסוחר היהודי ההגון מוצא את עצמו אצלי כמו בביתו כחוג מכירים הגונים. המאכלים נעשים כהכשר גדול וערבים לחיך היהודי הנאמן. בית המלון טהור וגמי מתלאת העיר הגדולה, ע"כ בית מלוני הוא כמרכז ליהודים צנועים וישרים.

להשיג מן המו"ל: Mendel Akselrad, Halicz (Galizien)